

TIJD VOOR EEN IMPULS

België is een rijk en actief land. Maar die rijkdom en activiteit zijn verre van gelijk verdeeld over iedereen die in België woont – laat staan daarbuiten. Bovendien heeft de crisis ervoor gezorgd dat we de waarde van burgers almaar vaker in louter economische termen uitdrukken. Groen draait de rollen radicaal om met socio-economische voorstellen die alle burgers vrije ademruimte en een eerlijke kans in de samenleving garanderen. Voor ons zijn burgers er niet om de economie te voeden, maar is economie gewoon één van de instrumenten om sterke, onafhankelijke burgers te vormen die kunnen leven in het België dat ze verdienen: een rijk, actief en rechtvaardig land.

Impuls

We beleven moeilijke tijden. Onze welvaartsstaat heeft een drievoudig probleem: sociaal, ecologisch en financieel-economisch. En die problemen staan niet los van elkaar. Het is een systeemcrisis, een gevolg van een neoliberal economisch model dat weigert rekening te houden met sociale en ecologische grenzen. Ze stoppen bovendien niet aan onze landsgrenzen. Onzekerheid is daardoor het lot van heel wat mensen. Van de opgejaagde werkende ouder die op zoek is naar kinderopvang tot de naar werk zoekende pas afgestudeerde. Van de bedrijfsleider met een leeg orderboekje tot de werknemer van een van de vele ondernemingen in moeilijkheden.

De droom dat kinderen en jongeren het anders en beter kunnen hebben, lijkt opgegeven. Een samenleving die dat doet, levert zich over aan cynisme en negativisme. Groen wil die droom weer doen leven. We nemen de handschoen op en willen tonen dat het anders en beter kan. Sociale en ecologische rechtvaardigheid realiseren is wel mogelijk. Het is een weg die we niet alleen voor de toekomst uittekenen, maar ook nu al willen inslaan. We willen dit bovendien met een open blik op de wereld. Tewerkstelling, ongelijkheid, klimaatveranderingen. Het vraagt om een constructief beleid, op Belgisch, Europees én internationaal niveau.

Het is dan ook niet toevallig dat we net nu het Impulscongres organiseren en te rade gingen bij een brede groep van academici, organisaties en burgers. Een stevige impuls, dat is waar de internationale, de Europese, Belgische, Vlaamse en Brusselse politiek nood aan heeft. Een impuls van hoop en perspectief. Een impuls aan hervormingen en nieuwe ideeën. Een impuls van duurzame relance, zuurstof voor onze economie en ondernemingen. Een impuls, niet alleen voor de happy few, maar voor iedereen.

Groen en sociaal: hervormen met vier toetsstenen

Groen trekt daarbij complexloos de kaart van hervormingen. De recepten van de rechterzijde – deregulering en hypercompetitie – hebben ons gebracht waar we nu staan. Klassiek links – staats en productivistisch – zal evenmin de nodige vernieuwing en vergroening brengen. Anders dan nationalist en enkele andere politieke spelers zoekt Groen de oplossingen in een positieve en constructieve dialoog. Voor iets, in plaats van tegen alles.

De hervormingsagenda van Groen is concreet en bestrijkt alle maatschappelijke domeinen. Hij gaat over het sociale én over het leefmilieu. Beide zijn voor ons even belangrijk. Met dit congres maken we de noodzakelijke hervormingen heel tastbaar op vlak van fiscaliteit, loopbanen, ondernemen en klimaat. Daarnaast heeft Groen uiteraard ook een visie op heel wat andere levensdomeinen (onderwijs, gezondheidszorg, mobiliteit, cultuur en justitie,...). Doorheen deze thema's formuleren we vier toetsstenen:

Duurzaam

Economische ontwikkeling is maar duurzaam als ze binnen de grenzen van de draagkracht van de planeet aarde blijft. We zetten de transitie vandaag in om problemen op vlak van klimaat, biodiversiteit en gezondheid eindelijk te tackelen. Met leefmilieu en klimaat hoog op de agenda zet je ook in op gezondheid en werkgelegenheid. Bovendien betekent een duurzame aanpak een globale aanpak. Willen we voor alle burgers dezelfde rechten en graad van materiële ontwikkeling garanderen, dan moet dit binnen de beperkingen van onze planeet.

Rechtvaardig

De sterkste schouders moeten de zwaarste lasten dragen. Sociale en ecologische rechtvaardigheid gaan hand in hand. Armoede en ongelijkheid zijn ziekmakers. Zij die het moeilijk hebben, trekken we mee. Hervredelen is een werk van elke dag. Mensen emanciperen moet bij elke beleidsbeslissing de ambitie zijn. Deze solidaire agenda geldt voor Noord én Zuid. Een grondige hervredeling van macht en middelen binnen en tussen landen is cruciaal voor een strijd tegen ongelijkheid.

Eenvoudig

Wetgeving en beleid moeten eenvoudig en leesbaar zijn. Onze wetgeving is nodeloos complex voor burgers en bedrijven. Die complexiteit is maar goed voor een select groepje. Vereenvoudigen is dan ook noodzakelijk op zowat alle terreinen. Sociaal-economisch zal het lonen. Tegelijk is die vereenvoudiging een zaak van transparantie en democratie.

Betaalbaar

Burgers en bedrijven verdienen toegankelijke en betaalbare voorzieningen en dienstverlening. Ook globaal moet de rekening kloppen. In budgettaire moeilijke tijden moeten we kunnen investeren zonder dat de staatsschuld nog verder oploopt voor de toekomstige generaties. Het is dus zoeken naar (nieuwe) inkomsten en doordachte besparingen.

Alleen structurele hervormingen leiden naar hernieuwde zekerheid voor burgers en bedrijven. Zekerheid op materieel vlak: een rechtvaardig loon, waardige pensioenen en uitkeringen, eerlijke fiscaliteit enzovoort. Maar ook in immateriële termen: een gezonde leefomgeving, tijd, kwalitatieve zorg, kinderopvang en onderwijs in de buurt bijvoorbeeld.

Doorbraak realiseren

De moeilijke tijden die we beleven, zijn tegelijk zeer boeiend. De crisis is een kans om een doorbraak te realiseren. We zien bovendien veel positieve initiatieven van onderuit. Burgers richten zelf een bank op en liggen aan de basis van groene-energieprojecten. Duurzaamheid staat steeds hoger op de agenda bij sociale partners en niet-gouvernementele organisaties, op de schoolbanken en in de media. Bedrijven kiezen zelf voor verduurzaming en gaan hierin soms sneller dan de overheid. Nieuwe participatievormen borrelen op, coöperatief ondernemen zit in de lift. Met dat engagement moeten we aan de slag.

Groen wil de komende jaren aan een positief verhaal schrijven. Op alle beleidsniveaus en graag vanuit een beleidsrol. Het verhaal van hoe een samenleving vorm krijgt, is nooit af. Maar met dit congres willen we alvast een belangrijke aanzet geven over welke thema's het vandaag en morgen in de politiek moet gaan.

FISCALITEIT

Visie

Een goed fiscaal beleid is voor Groen rechtvaardig en duurzaam. We willen rechtszekerheid garanderen aan alle belastingplichtigen en belastingen inzetten voor het bereiken duidelijk bepaald doelen. Fiscaliteit zou een krachtig instrument moeten worden in de verduurzaming van productie en consumptie en de herverdeling van middelen.

Burgers en bedrijven verwachten terecht dat er niet meer belastingen worden geïnd dan nodig en dat het duidelijk is waarvoor die dienen. Ze verwachten ook dat iedere belastingplichtige op dezelfde manier wordt behandeld. Dat die weet waar hij aan toe is en dat aan iedereen een rechtvaardige bijdrage wordt gevraagd.

Vertrekkend vanuit die uitgangspunten wil Groen het huidige belastingstelsel grondig hervormen volgens drie krachtlijnen: verschuiving, vereenvoudiging en 'verwitting'. Met deze drie bewegingen kunnen we op fundamentele wijze de rechtvaardigheid, rechtszekerheid en doelmatigheid van onze fiscaliteit verhogen.

VERSCHUIVING

Bij de groene fiscale verschuiving verlagen we lasten op arbeid en verschuiven ze richting groene fiscaliteit en vermogensfiscaliteit. Waarom moet iemand die schulden meestorst en een hoog inkomen ziet wegsmelten door schuldaflossingen een hoge bijdrage betalen, en iemand die renteniert veel minder? Om rijkdom te herverdelen willen we werken aan de hand van nettovermogens en niet van bruto-inkomens, zoals dat nu gebeurt.

Door de verschuiving van de lasten op arbeid naar bijdragen uit grote vermogens en groene fiscaliteit, wordt arbeid ook een stuk goedkoper. De lagere lasten op arbeid zwengelen de competitiviteit van onze economie aan en creëren heel wat nieuwe jobs. Bovendien geeft de verschuiving naar groene fiscaliteit ook een belangrijke prikkel om efficiënter om te springen met ons grondstoffen- en energieverbruik. Dat is niet alleen goed voor het klimaat. Het brengt ons ook tot een rechtvaardige economie, die welzijn optimaliseert met minder grondstoffen. De groene fiscale verschuiving is een win-winsituatie zoals er zich zelden aandienen.

Daarom weigert Groen ook mee te stappen in de neerwaartse fiscale spiraal die steeds meer landen organiseren om bedrijven naar hun land te lokken. Een strategie die hen dwingt steeds dieper te snijden in sociale verworvenheden.

Het groene alternatief voor fiscale en sociale dumping is om te gaan uitblinken in duurzame voordelen als scholing, infrastructuur en samenwerking. We vergooien dus geen geld aan tijdelijke fiscale voordelen, maar investeren in zaken die duurzaam, opbouwend en uniek zijn. Net omdat de voordelen van deze investeringen duurzaam zijn, zelfs als de overheidsinvestering (tijdelijk) ophoudt, geeft dit bedrijven sterke prikkels om duurzaam te investeren in onze samenleving.

VEREENVOUDIGING

Hoe complexer het belastingsysteem, hoe onrechtvaardiger. Want enkel wie voldoende geld heeft en specialist genoeg is, kan het ingewikkelde systeem gebruiken om minder bij te dragen. Vereenvoudiging begint met het wegwerken van het onwerkbaar kluwen aan uitzonderingsregels en fiscale gunstregimes. De complexiteit van het systeem zorgt er namelijk voor dat specialisten de mazen in het net kennen en ze via lobby-inspanningen soms ook nog eens zelf creëren. Dit creëert frustratie bij gewone burgers en

bedrijven.

Belastingssystemen moeten uitlegbaar, voorspelbaar en begrijpelijk zijn voor de burgers die er aan bijdragen. Dat kan enkel door er voor te zorgen dat elke belasting eenvoudig te berekenen valt, zo weinig mogelijk uitzonderingen kent en een duidelijk gecommuniceerd doel heeft. Het nastreven van een specifieke doelstelling betekent ook dat groene en herverdelende fiscaliteit niet gebruikt worden om begrotingsgaten op te vullen. Aanpassingen aan dit soort belastingen mogen enkel gebeuren om het beleidsdoel van de maatregel beter na te streven. De meer- of minderinkomsten die daaruit voortvloeien kunnen dus enkel het gevolg zijn van, en niet de reden zijn voor de aanpassing.

'VERWITTING'

De steun om fiscale fraude aan te pakken, is de voorbije tijd nog toegenomen. We verwachten terecht van medeburgers of economische concurrenten dat ze het spel eerlijk spelen. Als we het hebben over 'verwitting', dan is het belangrijk een onderscheid te maken tussen de strijd tegen fiscale fraude en die tegen verregaande fiscale ontwijing. Voor het terugdringen van ontwijing ligt de oplossing in een verbetering van de fiscale regelgeving. Als we eenvoudige, heldere regels met weinig uitzonderingen hanteren, zal de mogelijkheid op fiscale ontwijing danig verminderen. In de strijd tegen fiscale fraude is het belangrijk om de pakkans op te drijven door te werken met eenvoudig controleerbare systemen. De strafmaat voor fiscale vergrijpen willen we hoog genoeg leggen en we willen ervoor zorgen dat deze ernstige straffen ook worden toegepast. Hiertoe is een daadkrachtig en doeltreffend justitiesysteem een noodzaak.

In deze crisistijden waarbij er van de burger steeds grotere inspanningen gevraagd worden, moet de belastingontduiking prioritair worden aangepakt. Meer controleurs inzetten die hardere straffen opleggen, kunnen ons land miljarden euro's opbrengen. Daarnaast kan en moet ons land de banken die ze gered heeft, aanmanen te stoppen met hun activiteiten in fiscale paradijzen. Belangrijk is ook om een cultuur te creëren waarin fraude niet langer maatschappelijk getolereerd wordt. Dat kan bijvoorbeeld door de kosten van fraude voor de samenleving geregeld duidelijk te communiceren naar de bevolking. Ook samenwerking met bedrijven uit verschillende sectoren is belangrijk voor een succesvolle aanpak van fiscale en sociale fraude. Om voldoende draagvlak te realiseren, moeten de meeropbrengsten uit fraudebestrijding gebruikt kunnen worden voor een verlaging van de loonlasten en de vermindering van de fiscale druk in deze sectoren.

Voorstellen

VERSCHUIVING

De lasten op arbeid gevoelig verlagen voor kleine en middelgrote inkomens

Omdat wie werkt heel wat bijdraagt aan de maatschappij, verlagen we de lasten op arbeid gevoelig door een fiscale verschuiving van de lasten op arbeid richting vermogens en vervuiling. Omdat het gaat over een verschuiving, en niet om een eenzijdige verlaging, garanderen we dat overheid en sociale zekerheid voldoende middelen overhouden om hun werking te financieren. Als eerste stap in deze groene verschuiving willen we de loonlasten verlagen voor lonen die lager liggen dan een mediaan voltijds loon.

Voor werkgevers

Via het progressiever maken van de werkgeversbijdrage op lonen lager dan een gemiddeld voltijds brutoloon. De werkgeversbijdrage bedraagt ongeveer 32 procent van het brutoloon van de werknemer. We veranderen niets aan de eerstelijnsberekening van die bijdragen, omdat we de historische resultaten van het sociaal overleg willen respecteren. Wat we wel doen, is op het einde van de berekening een progressiviteitscorrectie doorvoeren, wat leidt tot het volgende systeem:

- De werkgeversbijdragen worden berekend volgens de bestaande systemen.
- Voor de lonen die hoger liggen dan de mediaan voltijds equivalent brutoloon verandert er niets.

Goedgekeurde congresnotitie Impulscongres Groen 19&20 oktober 2013

- Voor voltijds equivalente brutolonen die lager liggen dan het referentieloon, verlagen we de werkgeversbijdrage met een vast bedrag per procent dat het loon onder de mediaan ligt.

Voor werknemers

- Via een loonbonus voor wie een lager dan het mediaanloon heeft: Wanneer werknemers een voltijds equivalent brutoloon hebben dat lager ligt dan het 'referentieloon' (het mediaanbrutoloon tijdens het aanslagjaar), geeft de overheid hen een belastingkrediet dat een vastgelegd percentage van het verschil tussen het eigen loon en het referentieloon dichrijdt. Dat is bijvoorbeeld 5 procent. Om de impact van deze maatregel te maximaliseren, wordt de geschatte waarde van het belastingkrediet ook afgehouden van de bedrijfsvoorheffing. Zo kan de werknemer direct genieten van het fiscaal voordeel en moet hij of zij niet anderhalf jaar wachten om plots 'een cadeautje' te ontvangen via de belastingen.

De milieufiscaliteit versterken

België bengelt aan de staart van het internationale peloton op vlak van milieufiscaliteit. Groen heeft de ambitie om die achterstand weg te werken en de Belgische milieufiscaliteit te versterken naar het voorbeeld van een land als Denemarken. Dat doen we onder meer door een hervorming van de fiscale voordelen voor mobiliteit, de invoering van een veralgemeende slimme kilometerheffing en het aanrekenen van btw op vliegtuigtickets. Maar ook het in kaart brengen en uitdoven van subsidies die schade met zich meebrengen voor het milieu, het invoeren van kilometervliegen op EU-niveau en het moduleren van accijnzen op brandstoffen in functie van hun milieu-impact. (zie ook hoofdstuk Klimaat en Gezondheid voor de gedetailleerde uitwerking van een deel van deze voorstellen).

Invoeren van een vermogensrendementsheffing

De hogere bijdrage uit vermogens realiseren we via een verregaande hervorming van de vermogensfiscaliteit. Deze schaft alle bestaande vlaktaksen op privékapitaal af, zoals de roerende en onroerende voorheffing, de schenkingsrechten, de erfenissen de registratierechten en vervangt die door een progressieve rendementsheffing op grote vermogens. Die heffing heeft een vrijgestelde vermogensschijf die gelijk is aan het netto vermogen van een mediaan gezin. De vermogensdelen boven deze schijf wordt progressief belast. Gemeenten kunnen opcentiemen heffen op deze vermogensrendementsbelasting en zo hun autonomie bewaren.

Een vermogenskadaster creëren

Als we willen werken met een vermogensrendementsheffing, dan moeten we ook een vermogenskadaster invoeren. Dat kadaster geeft een overzicht van de nettovermogens van de Belgische gezinnen. De invoering van dit kadaster is daarnaast ook een sterk instrument in de strijd tegen fiscale fraude. Ook het onroerend vermogen (het bestaande kadastraal inkomen) wordt in het vermogenskadaster opgenomen. Dit kadastraal inkomen wordt regelmatig herzien. Bovendien moet er voor alle inkomensafhankelijke tegemoetkomingen/premies/subsidies, steeds een bijkomende vermogenstoets uitgevoerd worden.

Harmoniseren bestaande vermogensfiscaliteit

Een tussenstap naar onze vermogensrendementsheffing is een harmonisering van de bestaande vermogensfiscaliteit en het wegwerken van de vele uitzonderingsregimes. Het gaat dan bijvoorbeeld om verlaagde tarieven en vrijgestelde bedragen voor een specifiek product. We willen de behandeling van verschillende vermogensbestanddelen harmoniseren. Er is namelijk geen logische reden om mensen te bestraffen/belonen voor een andere samenstelling van eenzelfde vermogen. Bovendien sluit die harmonisering ook het overgrote deel van de achterpoortjes voor fiscale optimalisatie. Dat betekent onder meer dat we de taks op de premies van levensverzekeringen vervangen door roerende voorheffing en alle tarieven van de roerende voorheffing gelijkschakelen. Verder schaffen we de vrijstelling voor TAK-producten af en globaliseren we de vrijgestelde schijf voor spaarboekjes.

Invoeren van een ongelijkheidstoets

Belasten naar draagkracht bij burgers én bedrijven: Groen wil de ontspoorde ongelijkheid tussen zowel vennootschappen als burgers onderling naar draagbare niveaus terugbrengen. Daarom willen we een ongelijkheidstoets ontwikkelen die wordt toegevoegd aan de bestaande regelgevingsimpactanalyse voor beslissingen van de verschillende regeringen. Die toets moet de herverdelende impact van overheidsmaatregelen in kaart brengen, en dat op basis van een index die de ongelijkheid meet, zoals onder meer de 'GINI-index'. Op basis daarvan kunnen we gericht de fiscale druk verschuiven. Zo dragen de sterkste schouders ook weer hun deel van de fiscale lasten.

Verloning uit vennootschappen behandelen als andere verloning

Vennootschappen spelen een belangrijke rol binnen ons economisch bestel: ze verschaffen werk, cruciale diensten en verenigen mensen om samen waardevolle activiteiten te ontwikkelen. Daarom is het belangrijk dat we vennootschappen belasten aan billijke tarieven. Jammer genoeg wordt de vennootschapsvorm ook misbruikt voor fiscale optimalisatie. Om dit oneigenlijk gebruik van de vennootschapsvorm terug te dringen, willen we dat de belastingdruk op de verloning via vennootschappen (vennootschapsbelasting + heffingen op dividend uit of vereffening of verkoop van aandelen) niet lager is dan het tarief van de personenbelasting op een zelfde verloning. Deze maatregel is zeker te verantwoorden wanneer we de belastingdruk op arbeid sterk verlagen.

VEREENVOUDIGING

Tarieven vennootschapsbelasting verlagen door fiscale gunstregimes in te perken

Het groeiende aantal fiscale gunstregimes maakt het grote bedrijven steeds makkelijker om hun winsten boekhoudkundig zwaar te manipuleren. Sterker nog: door deze fiscale voordelen slaagt een kransje van de meest kapitaalkrachtige bedrijven er in hun billijke fiscale bijdrage bijna volledig te ontlopen. De invoering van een minimumbelasting voor bedrijven is een slechte oplossing voor dit probleem. Ze bestrijdt enkel het symptoom (verregaande fiscale ontwijking) en niet de oorzaak (een ontspoord systeem van fiscale voordelen). Op Europees niveau willen we de vennootschapsbelasting veel verregaander harmoniseren. Groen wil verder gaan dan symptoombestrijding en het probleem bij de wortel aanpakken. Dat kan door het budget-neutraal afschaffen of inperken van zoveel mogelijk fiscale gunstregimes. Met het geld dat daardoor vrijkomt, willen we vervolgens de tarieven in de vennootschapsbelasting verlagen naar een niveau dat billijker is voor KMO's. Op Europees niveau willen we de vennootschapsbelasting veel verregaander harmoniseren.

Steunmaatregelen rechtstreeks toekennen en niet via de belastingbrief

De wirwar aan fiscale gunstregimes heeft ons fiscaal systeem onbegrijpelijk complex gemaakt. Ze heeft bovendien heel wat achterpoortjes gecreëerd die het draagkrachtprincipe ondermijnen. Daarom moeten we het overgrote deel van die fiscale gunstregimes laten uitdoven en het beleid dat ze beogen regelen via niet-fiscale systemen. Wat betreft de energiebesparende maatregelen stellen we voor om te werken met kortingen op de factuur en niet met fiscale kortingen.

Een voordeel op maximum één manier toekennen

Er zijn maatregelen zoals dienstencheques die drie kortingen geven: een korting op factuur, een fiscale korting in de personenbelasting en een btw-vrijstelling. Om de doelmatigheid en de transparantie van dit soort maatregelen te vergroten, beperken we die tot één voordeel. Daarbij gaat de voorkeur uit naar een korting op factuur, op voorwaarde dat er transparantie is. Maar o.w.v. technische redenen kan er eventueel gekozen worden voor een ander voordeel. We zien er steeds op toe dat de steunmaatregelen hen ten goede komen die de steun het hardst nodig hebben.

Naar een systeem van gegarandeerde subsidies

Als we maatregelen defiscaliseren, dan zullen we dit meestal doen via kortingen op de factuur of via de verrekening in bestaande uitkeringen, zoals de invaliditeitsuitkering. Soms zijn deze pistes geen werkbaar optie. Dan wordt er gewerkt met subsidies. Als we dat op een efficiënte manier willen doen, moeten we het subsidiëringssysteem hervormen. Momenteel zijn de meeste subsidies georganiseerd als

trekkingsrechten uit een beperkte pot aan middelen. Als de pot leeg is, worden er geen subsidies meer toegekend. Fiscale steunmaatregelen worden echter niet begrensd door een gereserveerde begrotingspot. Als we onbegrensde fiscale steunmaatregelen omvormen tot subsidies, moeten die subsidies, net zoals bij het fiscaal voordeel, gegarandeerd worden aan iedereen die aan de voorwaarden voldoet. De procedures om deze 'gegarandeerde subsidies' te verkrijgen, mogen niet ingewikkelder zijn dan de procedures die gebruikt worden bij het toekennen van fiscale voordelen.

Van blinde naar intelligente interestaftrekken

Hervorming van interestaftrekken: Groen wil de bestaande blinde interestaftrekken (notionele en gewone) hervormen tot intelligente interestaftrekken. Een intelligente aftrek is in tegenstelling tot de huidige interestaftrekken niet blind voor de doeleinden van investeringen. Zo worden investeringen in jobcreatie, innovatie en eco-efficiëntie aan een hoger percentage afgetrokken dan traditionele investeringen. Zuiver financiële constructies zouden terugvallen op nul procent. Om het ondernemingsklimaat voor KMO's te versterken willen we ook de verhoogde korting voor KMO's versterken.

De overheid is gebonden aan inkomstenvorken per belastingssoort

Een overheid moet zekerheid bieden over het fiscaal klimaat waarbinnen ze haar beleid voert. Daarom werkt ze best met duidelijk gecommuniceerde en desnoods zelfs wettelijk vastgelegde opbrengstforken. Dat geldt zowel voor de totale belastingdruk als voor elke soort belasting en belastbare basis. Deze inkomstenvorken geven de minimale en maximale fiscale druk die de overheid kan leggen op elke soort belastbare basis. Dit schept zekerheid over het fiscaal klimaat waarbinnen bedrijven en particulieren opereren.

Een commissie voor fiscale normen verhoogt de fiscale transparantie

Er is nood aan de oprichting van een commissie voor fiscale normen. Verouderd en onduidelijk taalgebruik zorgen namelijk vaak voor onzekerheid. De commissie moet streven naar heldere en duidelijk gedefinieerde begrippen die ook voor leken begrijpelijk zijn. Deze commissie zal daarnaast ook nieuwe fiscale regels gericht naar doelgroepen communiceren. Dat gebeurt in samenwerking met de betrokken sectoren.

Burgers en bedrijven weten hoeveel overheidssteun ze krijgen

Willen we het draagvlak voor onze fiscaliteit vergroten, dan moeten we transparanter de overheidssteun in beeld brengen die burgers en vennootschappen genieten. Zo willen we bij voorbeeld op facturen binnen de gezondheidszorg systematisch de reële steun vanuit de ziekteverzekering vermelden, naast het bedrag dat de patiënt zelf moet betalen, zoals dat nu al gebeurt met de tussenkomst van de mutualiteiten in heel wat ziekenhuisfacturen. Iedere sociaal verzekerde dient jaarlijks of zesmaandelijks een patiëntenfactuur te ontvangen om zijn medische kosten betaald door hemzelf en door de sociale zekerheid online op een verstaanbare manier te kunnen raadplegen (omschrijving nodig van de aangerekende nomenclatuurnummers-dus niet enkel cijfers met codes). Daarnaast willen we ook gerichte infocampagnes en een algemene vorming binnen het secundair onderwijs rond de werking van ons belastingsysteem en onze sociale zekerheid.

VERWITTING

Invoering van een systeem van omgekeerde controle

Ondernemingen moeten nu al elk kwartaal een overzicht maken van heel wat fiscale gegevens. Groen wil ondernemers belonen die elk kwartaal (halfjaarlijks voor KMO's) een transparant verslag doorsturen naar de fiscus met daarin de fiscale keuzes en gegevens van de onderneming. Het gaat dan bijvoorbeeld om de gehanteerde regels voor afschrijftermijnen, voorraadwaarderingen, het boeken van transfers tussen bedrijfsafdelingen en dergelijke. Na het doorsturen van de gegevens krijgt de fiscus drie kwartalen de tijd om beroep aan te tekenen tegen de gemaakte keuzes. Als er binnen deze termijn geen beroep komt, dan worden ze als goedgekeurd beschouwd voor het kwartaal in kwestie. Een bijkomende beloning naast deze versnelde rechtszekerheid is het feit dat hoe meer informatie de ondernemer geeft, hoe lager hij of zij zal

staan op de prioriteitenlijst voor fiscale controles. Deze regeling geeft meer zekerheid voor zowel de ondernemer als voor de fiscus. Ze creëert een klimaat van overleg en vertrouwen tussen beiden. Voor kleine zelfstandigen en KMO's met een beperkte omzet wordt een eigen en eenvoudige regeling voorzien.

Een rapportering per land voor multinationals

We willen een rapportering per land en per project invoeren voor multinationals die gevestigd zijn in België. Deze rapportering per land en per project brengt niet alleen transparantie over zakencijfers, winsten en de in ieder land betaalde belastingen, maar geeft de fiscus ook de mogelijkheid om winstmanipulaties via verrekenprijzen tussen dochterondernemingen van multinationals op te sporen. Groen wil gaan naar een situatie waarbij multinationals verplicht worden een toelichting te geven over hun verbonden vennootschappen.

Geen cashtransacties in fraudegevoelige sectoren

In fraudegevoelige sectoren willen we een kassaregister invoeren en alle cashtransacties verbieden. Naar het voorbeeld van het succesvolle Italiaanse Reditimetrosysteem willen we ook Banksysgegevens koppelen aan fiscale gegevens. De zo verkregen gegevens moeten rechtstreeks verbonden zijn met de centrale databanken van de fiscus en Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid. Zo zijn de nodige gegevens raadpleegbaar door de fiscale en sociale administraties. Op die manier is er volledige transparantie in de sectoren die werken met dergelijke systemen.

Een strenger schikkingsbeleid naarmate de fraude groter wordt

Schikkingen in grote fraudedossiers zorgen voor een klimaat van straffeloosheid. Dit soort witteboord-criminaliteit wordt nog te veel getolereerd. Een harde aanpak met lage schikkingsbereidheid is broodnodig. Daarom moet de vervolgingsstrategie in fraudedossiers aangepakt worden. Het parket moet de vervolgingsprioriteit opdrijven en de schikkingsbereidheid laten afnemen naarmate het vergrijp zwaarder wordt en het gefraudeerde bedrag groter. Momenteel is de logica omgekeerd. Daardoor leeft het gevoel dat als je fraudeert, je best zwaar fraudeert.

Uitbreiden meldingsplicht economische beroepen

Groen wil een getrappt systeem van meldingsplicht voor economische beroepen in gevallen van gewone fraude. Het gaat dan om bedrijfsrevisoren, accountants, belastingconsulenten, erkende boekhouders-fiscalisten en dergelijke. Wanneer de beoefenaar van een economisch beroep een geval van gewone fraude opmerkt, moet hij of zij binnen dit systeem eerst de klant waarschuwen dat er geregulariseerd dient te worden. De klant krijgt dan zes maanden om alles te regulariseren en wordt hiervan ook expliciet op de hoogte gebracht. Na het verstrijken van deze termijn wordt, in het geval van niet-regularisering, de fraude beschouwd als ernstige fraude. Bij ernstige fraude is er nu al een meldingsplicht die leidt tot strafrechtelijke vervolging indien men er zich aan onttrekt.

Gelijke wapens voor alle fiscale controlediensten

De Bijzondere Belastinginspectie (BBI) kan momenteel enkel bankcontroles uitvoeren als er een ernstige aanwijzing is van fraude. Die beperking bestaat niet voor andere fiscale controlediensten, zoals degene die de btw en accijnzen controleren. Groen wil de onderzoekregels voor alle belastingdiensten gelijkgeschakelen. Dat kan onder meer door alle beperkingen af te schaffen op de onderzoeksbevoegdheden van een specifieke controledienst die niet bestaan bij andere belastingdiensten. Om het onderzoek naar de vermogenstoestand van elke belastingplichtige optimaal te laten verlopen, moet het bankgeheim bij alle banken opgegeven worden.

Transparantie rond alle bankgegevens

We willen dat de fiscus toegang krijgt tot de bankgegevens van alle rekeninghouders bij Belgische banken. In Frankrijk bestaat dit systeem onder de naam FICOBA sinds 2008. Het is daar een waardevol instrument gebleken in de strijd tegen grote fiscale fraude. Aanvullend moet ook de Europese Spaarrichtlijn uitgebreid worden met een verplichting voor alle banken om de identiteit en bankgegevens van alle rekeninghouders bekend te maken als een belastingdienst erom vraagt. Het gaat dan om de belastingdienst uit het land van de rekeninghouder. Dit is naar analogie van de Amerikaanse FACTA-wet.

De Foreign Account Tax Compliance Act voorziet in een jaarlijkse rapportering aan de Amerikaanse belastingdienst IRS van rekeningen die Amerikaanse belastingplichtingen hebben buiten de Verenigde Staten.

Implementeren van de financiële transactietaks

De financiële transactietaks - een variante op de Tobin- en Robin Hood-taks - wordt in de Europese landen die ze hebben goedgekeurd, waaronder België, onverwijld uitgevoerd. De opbrengst ervan wordt besteed aan armoedebestrijding en het beleid tegen klimaatsopwarming.

Belasten van speculatieve meerwaarden

Groen ijvert voor een belasting op de meerwaarde van kortstondig aangehouden speculatieve aandelen. Deze belasting geldt zowel voor particulieren als voor vennootschappen en dooft uit naarmate een aandeel langer wordt aangehouden. De bedoeling van deze maatregel is om meer stabiliteit te brengen in het aandeelhouderschap van beursgenoteerde bedrijven, en overdreven speculatie te ontmoedigen zonder investeerders ter goeder trouw daarvoor te bestraffen. België is momenteel één van de weinige ontwikkelde economieën die dergelijke meerwaarden niet belast.

Gouden parachutes fiscaal ontmoedigen

Groen wil het systeem van excessieve ontslagvergoedingen, de zogenaamde 'gouden parachutes' zien verdwijnen. Daarom stellen we voor dat, voor personen die een jaarlijks inkomen hebben van meer dan 250.000 euro (na afhouding van de sociale bijdragen), een belasting van 100% wordt opgelegd op het deel van de ontslagvergoedingen dat de 250.000 euro overschrijdt of dat meer bedraagt dan 1 maand loon per jaar anciënniteit in de onderneming. In afwachting van deze wetgeving, moet de Belgische overheid het voorbeeld geven door de praktijk van de "gouden parachute" te verhinderen in de openbare bedrijven waarvan hij aandeelhouder is.

Een langere strafrechtelijke verjaring voor fiscale fraude

Er zijn te veel grote fiscale dossiers die uitmonden in een procedureslag met het doel de verjaringstermijn te bereiken. Vaak gaat het om complexe dossiers, die heel wat onderzoekswerk vragen. Om deze perverse tactiek van verjaring onmogelijk te maken, willen we de termijn voor verjaring voor gewone fraude gelijk schakelen aan die voor misdaden (een verhoging van 5 naar 10 jaar) en die van ernstige fraude gelijk schakelen aan de termijn voor niet-correctionaliseerbare misdaden (momenteel 15 jaar). Bovendien zou de verjaringstermijn ook geschorst worden van zodra een procedure is ingeleid, en dit tot er een uitspraak ten gronde is.

Naar een performante FOD Financiën

Groen pleit ervoor om de FOD Financiën verder om te bouwen tot een competente en klantvriendelijke overheidsdienst die het vertrouwen van de burger kan herwinnen. Hiervoor moet een masterplan uitgewerkt worden, dat inzet op het verhogen van de mankracht en de technische ondersteuning van onze belastingdiensten. Een performante fiscale administratie moet een hoeksteen zijn in de grondige fiscale hervorming die we nastreven.

LOOPBANEN

Visie

Eén van de sleutels tot een kwaliteitsvol leven is een kwaliteitsvolle loopbaan. Beter werk, betere opleiding, een betere combinatie arbeid-zorg; daar draait het voor Groen om. Een kwaliteitsvolle loopbaan garandeert niet enkel dat we tijd vrijmaken voor kwaliteitsvolle periodes buiten het werk, maar ook dat de tijd die we op de werkvloer doorbrengen van een goede kwaliteit is. Een kwaliteitsvolle loopbaan staat of valt met de aanwezigheid van kwaliteitsvolle "werkbare" jobs. Daaronder verstaan we een veilige en gezonde job die mensen een voldoende hoog inkomen verschaft. Een job die ook een vlotte combinatie met het gezinsleven en vrije tijd mogelijk maakt. Een werkbare job biedt de werknemer kansen op vorming en opleiding en garandeert voldoende inspraak- en overlegmogelijkheden via de organen van het sociaal overleg. De werkbaarheidsmonitor illustreert dat Vlaanderen op dat vlak nog heel wat werk heeft. In 2013 hebben bijna de helft van de Vlamingen een probleem met de werkbaarheid, en op dat vlak is er het laatste decennium nauwelijks vooruitgang geboekt. Groen wil een doorgedreven beleid dat motiverende elementen in het werk bevordert en ziekmakende arbeidsomstandigheden wegwerkt.

We onderschrijven het syndicale recept dat de werkbaarheid wil bevorderen door het werkvermogen van werknemers centraal te plaatsen. Het werkvermogen geeft aan waar een individuele werknemer problemen ondervindt in zijn baan. Dat is van belang, want doorgaans is voor het wegwerken van werkbaarheidsproblemen maatwerk nodig. Door het vroegtijdig detecteren van knelpunten in het werkvermogen, kan via gerichte vorming, jobaanpassingen en ander individueel maatwerk vermeden worden dat mensen moeten afhaken of uitvallen. Investeren in ergonomie van werkposten, stresspreventie, planmatig opleidingsbeleid en gezinsvriendelijke werktijdregelingen... kortom investeren in werkbare jobs garandeert dat het werkvermogen en de inzetbaarheid van werknemers ook op lange termijn op peil blijft. Dat is ook de beste eindeloopbaanstrategie. Wanneer jobs voor mensen werkbaar blijven tot aan het einde van de loopbaan, wordt langer werken interessanter dan vroeger uittreden. Zo houden we ook de vergrijzing betaalbaar. Dat maakt uiteindelijk ook een beter pensioen mogelijk.

Voor Groen blijft het bovenal van belang dat het arbeidsmarktbeleid meer mensen de kans geeft op ontspannen loopbanen, waarbij de levensloop van mensen centraal staat en ze meer keuze krijgen om hun arbeidstijd aan te passen aan hun tijdsbehoeften. Op een eenvoudige manier de loopbaan onderbreken of beslissen om deeltijds te gaan werken moet daarom centraal blijven staan in het arbeidsmarktbeleid. Dat is niet enkel voor individuele werknemers, maar ook voor de arbeidsmarkt als geheel van belang. Door vrijwillige arbeidsherverdeling kunnen we met meer mensen minder gaan werken.

Doorheen de loopbaan krijgt iedereen te maken met heel wat geplande en ongeplande veranderingen. Mensen krijgen kinderen, veranderen al dan niet vrijwillig van werk, ouders hebben plots meer zorg nodig of met wat pech worden zij zelf of iemand in hun familie ziek. Groen wil dat de loopbaan zich aanpast aan de noden in iemands leven en niet omgekeerd: kun je meer werken dan ben je actiever, heb je tijd nodig voor kinderen of zorgtaken dan moet je daar ook echt voor kunnen kiezen.

Groen kiest radicaal voor een gezinsbeleid dat investeert in jonge kinderen. We maken de combinatie werk en gezin makkelijker door ouderschapsverlof voor beide ouders gevoelig uit te breiden en betaalbare kinderopvang voor alle kinderen te voorzien. Met een kindpremie, waar kinderen in armoede meer krijgen, bieden we iedereen gelijke startkansen. De beste garantie op een goede loopbaan begint in het eerste levensjaar.

Tijdens een loopbaan, moet het voor Groen mogelijk blijven om tijdskrediet op te nemen. Geen rompslomp wat wel en niet mag, maar een eenvoudig en flexibel recht. Iemand kiest zelf waarvoor hij dat tijdskrediet gebruikt. Vandaag voelen veel mensen zich opgesloten in hun werk en dromen ze ervan om zelfstandige te worden, een echte carrièrewending of een rustpunt in te lassen. Groen geeft mensen die vrijheid. Steeds meer mensen nemen tijdens de loopbaan de verantwoordelijkheid op voor de zorg voor een familielid of iemand anders uit hun omgeving. De belangeloze inzet van de duizenden mantelzorgers verdient alleen maar respect. Maar dat respect moet zich ook vertalen in beleid. Vandaag worden

mantelzorgers nog te vaak gestraft, bijvoorbeeld omdat hun hulp niet meetelt in hun pensioen. Groen wil daar verandering in brengen door mantelzorg een volwaardige plaats in de loopbaan te geven. We creëren een mantelzorgstatuut met zorgpremie en de garantie dat sociale rechten worden opgebouwd, net zoals in een gewone job. Via een volwaardige Vlaamse zorgverzekering zorgen we voor de financiering. Wie mantelzorg met een job combineert wordt bovendien beloond met zorgverlof. Van de bestaande wirwar aan zorgverlof en tijdskredietstelsels maken we één transparant zorgverlofstelsel met twee takken: één voor de zorg & opvoeding van kinderen en één voor de zorg voor zwaar zorgbehoevenden.

Een heel leven werken is met het huidige systeem niet langer een garantie op een zorgeloos pensioen. De meer kwalitatieve loopbaan blijft een lege doos als daar op het einde geen goed pensioen tegenover staat. Meer dan twintig procent van de ouderen belandt vandaag in armoede. Groen wil een transparant en eenvoudig wettelijk systeem met twee elementen: een basispensioen en een supplement per gewerkt jaar. Met het basispensioen op de armoedegrens bannen we armoede bij ouderen en besparen we heel wat administratieve overlast. Dit voorstel betekent echter niet dat werken niet loont, wel integendeel. Bovenop het basispensioen krijgt elke gepensioneerde een supplement dat hoger is naarmate je meer gewerkt hebt.

Ook de onrechtvaardigheden moeten uit het systeem. De verschillen tussen werknemers, ambtenaren en zelfstandigen doven daarom geleidelijk uit.

Langer werken draagt bij aan de betaalbaarheid van onze pensioenen. Maar aangezien er nog marge is om meer mensen onder de 65 aan de slag te krijgen, is een verhoging van de wettelijke pensioenleeftijd niet noodzakelijk. Meer rechtvaardig is om het recht op het vervroegd pensioen onder de 65 afhankelijk te maken van het aantal loopbaanjaren. In jaren tellen is rechtvaardiger voor mensen die al vroeg begonnen zijn te werken, al te vaak in de zwaarste beroepen.

Voor Groen blijft het bovenal van belang dat het arbeidsmarktbeleid meer mensen de kans geeft op ontspannen loopbanen, waarbij de levensloop van mensen centraal staat en ze meer keuze krijgen om hun arbeidstijd aan te passen aan hun tijdsbehoeften. Op een eenvoudige manier de loopbaan onderbreken of beslissen om deeltijds te gaan werken moet daarom centraal blijven staan in het arbeidsmarktbeleid. Dat is niet enkel voor individuele werknemers, maar ook voor de arbeidsmarkt als geheel van belang. Door vrijwillige arbeidsherverdeling kunnen we met meer mensen minder gaan werken.

Voorstellen

WERKBAAR WERK EEN HELE LOOPBAAN LANG

Elke vijf jaar extern loopbaanadvies voor elke werkende

In de klassieke loopbaan werkte een werknemer gedurende veertig jaar voltijds in dezelfde baan voor dezelfde werkgever. Ook de zelfstandige bleef meestal gedurende de hele loopbaan zelfstandige. Steeds meer loopbanen kennen een gevarieerd patroon en werknemers hebben nood aan advies indien ze van job, van functie (soms in een nieuwe, soms in dezelfde organisatie) of van statuut veranderen. Of men kiest op een bepaald moment voor onthaasting. We voorzien voor elke werkende een door de overheid betaald advies van een externe loopbaanbegeleider om de vijf jaar. Loopbaanadvies is een recht, geen plicht. De VDAB moet in deze zijn rol opnemen en daartoe voldoende middelen krijgen. Sensibilisering moet het aantal werkenden dat een beroep doet op deze dienstverlening doen toenemen.

Werkgevers ondersteunen voor modern loopbaanbeleid

Werkgevers kunnen een beroep doen op advies rond hun personeels- en competentiebeleid. Sectorale opleidingsfondsen zijn perfect geplaatste organisaties voor het uitwerken van dit soort advies. De overheid sluit convenanten af met sectorale opleidingsfondsen over de uitbouw van hun dienstverlening in deze richting.

Het werkvermogen van werknemers staat centraal

De Vlaamse regering, vakbonden en werkgevers spraken in het Pact 2020 af om het aandeel werkbare jobs aanzienlijk te verbeteren tegen 2020. Nochtans is het aandeel werknemers dat een probleem heeft *Goedgekeurde congresstuk Impulscongres Groen 19&20 oktober 2013*

met de werkbaarheid tussen 2004 en 2013 nauwelijks afgenomen. Groen onderschrijft het syndicale recept van ACV: “vroegtijdig knelpunten detecteren in het werkvermogen van werknemers is essentieel om de werkbaarheid op peil te houden met vorming, jobaanpassingen of ander individueel maatwerk”. Daarom ondersteunen we de versnelde ontwikkeling van een eenvoudig instrument dat het ‘werkvermogen’ van werknemers meet. Sociale partners zien van kortbij toe op de uitwerking van zo’n neutraal instrument. Dat instrument geeft aan waar dat individueel werkvermogen niet overeenstemt met de verwachtingen van de job en de werkomgeving. Bij de ene werknemer is de combinatie werk-privé problematisch, een tweede werknemer ontbeert mogelijkheden om zich te ontplooien, een derde krijgt te weinig autonomie, een vierde te weinig sociale steun en een vijfde wil minder gaan werken. Zo hebben werknemers een krachtig instrument om voor zichzelf aan te geven op welk vlak het werk aangepast moet worden, zodat demotivatie, ziekte of vroegtijdige uitval preventief kunnen aangepakt worden. En versterken we het bestaande instrumentarium van werkorganisaties in de bestrijding van werkstress.

Het is de werknemer die eigenaar is van het resultaat van de meting van het werkvermogen, niet de werkgever. De werknemer beslist zelf, indien aangewezen in samenspraak met de preventiedienst en/of vakbondsvertegenwoordiging, om gewenste of aangewezen aanpassingen aan te kaarten bij de werkgever. Of deze aanpassingen van de werkomgeving of het werkritme kunnen gerealiseerd worden is uiteraard het onderwerp van een dialoog tussen werknemer en werkgever.

De opwaardering van het jaarlijkse functioneringsgesprek

We nodigen de sociale partners, en ook de overheden (voor de publieke diensten), uit om ervoor te zorgen dat alle werknemers een jaarlijks functioneringsgesprek krijgen. Het bespreken van het werkvermogen zou een plaats moeten kunnen krijgen in zo’n jaarlijks functioneringsgesprek.

In dialoog moeten werknemers en werkgevers op dat ogenblik het takenpakket en de tijdsorganisatie kunnen aanpassen of herbevestigen. Bij de ene werknemer kan dit resulteren in een gezinsvriendelijker uurrooster, bij een andere werknemer in een uitdagender takenpakket. De arbeidstijd is een belangrijk punt op de agenda van dit gesprek. Werknemers kunnen zo tijdig hun wens voorleggen om gedurende korte of lange periode tijd te besteden aan andere plannen door de werkweek korter te maken met bijbehorend

loonverlies. Of ze kunnen het werkvermogen verbeteren door middel van een aangepast uurrooster, dat bijvoorbeeld overeenstemt met de schooluren.

Meer ruimte voor redelijke aanpassingen op het werk

De overheid ondersteunt bedrijven in het implementeren van redelijke aanpassingen op het werk voor personen met een beperking. Groen pleit ook voor redelijke tegemoetkomingen naar religieuze minderheden op het werk. Wanneer ze geen onevenredige last voor de werkgever inhouden, zijn onderhandelde aanpassingen een meerwaarde voor een succesvolle arbeidsintegratie van minderheidsgroepen.

CAO's gaan over slimmer werken

De sociale dialoog tussen werknemers en werkgevers gaat in de toekomst niet alleen over lonen, maar vooral ook over ‘slimmer werken’ of over hoe het werk op een betere manier kan georganiseerd worden. Sociale partners onderhandelen in de toekomst veel meer over hoe gezonde en uitdagende werkorganisaties kunnen gerealiseerd worden. Wanneer uit de screening van het werkvermogen blijkt dat een bovengemiddeld aantal werknemers in een organisatie gelijkaardige problemen ondervinden, zoeken werkgevers oplossingen in dialoog met de werknemersvertegenwoordiging. Voor werkgevers die weigeren te investeren in de verbetering van de kwaliteit van het werk wordt een sanctioneringsmechanisme uitgewerkt. De minister ondertekent enkel interprofessionele akkoorden (IPA's) en CAO's die een duidelijke visie uitdragen over hoe de kwaliteit van de (loop-) banen zal verbeterd worden. Er is geen eenduidig antwoord over hoe dat moet gebeuren. Kwaliteit van werk heeft veel aspecten. In sector A kan het werk worden verbeterd door verlofregelingen beter af te stemmen op de noden van werknemers, in beroep B door het takenpakket te herzien, en in bedrijf C door overlegstructuren aan te passen.

Verloning beter spreiden over de loopbaan.

Doordat het loon in dezelfde functie tot aan het einde van de loopbaan blijft toenemen, bestaat er vaak een groot verschil tussen het loon dat je op jonge en op oudere leeftijd krijgt als werknemer. We passen daarom de weddenschalen geleidelijk aan, zodat ze hoger starten maar na verloop van tijd afvlakken. Op termijn krijgen werknemers binnen eenzelfde functie gedurende tien jaar anciënniteitstoelagen.

Deze nieuwe loonstructuur zal het verschil tussen arbeiders en bedienden ook op het vlak van beloning helpen wegwerken. Uiteraard wordt de uitbouw van deze loonstructuur aan de sociale partners overgelaten. Dit moet garanderen dat verworven rechten gerespecteerd worden bij de overgang van oude naar nieuwe baremieke stelsels.

Vijf dagen opleiding per jaar voor alle werknemers

Investeren in de opleiding van personeel is belangrijk. Zo blijven de competenties van werknemers op peil en is de inzetbaarheid in de toekomst gegarandeerd. Op de huidige arbeidsmarkt wordt het opleidingsbeleid aangestuurd door bedrijven een investeringsvolume in opleiding op te leggen. Hierdoor blijven bepaalde groepen, zoals oudere werknemers, evenwel meer dan anderen uitgesloten van opleidingen en zien ze versneld hun arbeidskansen afnemen. Het is eenvoudiger te tellen in opleidingsdagen. Daarom geven we elke werknemer een recht op minimaal vijf jobgerelateerde opleidingsdagen per jaar.

Voor bedrijven is dit een budgetneutrale aanpassing, want 5 opleidingsdagen per werknemer staan equivalent met de moeilijk te meten 1,9 procent verplichte investering in opleiding die nu van toepassing is. Het recht op opleidingstijd kan worden gegarandeerd in sectorale CAO's, waar per sector kan afgesproken worden hoe dit opleidingsrecht concreet wordt geïmplementeerd.

EEN LOOPBAAN IS MEER DAN WERKEN ALLEEN

Aanvullende inkomensgarantie bij verlofregelingen

Wie tijdens de loopbaan tijd wil opnemen voor andere wensen of verplichtingen, moet een echte keuze hebben. Voor alleenstaande ouders of gezinnen is het recht op ouderschapsverlof, zorgverlof of tijdskrediet een papieren recht wanneer ze onder de armoedegrens terechtkomen. Daarom komt er een aanvullende inkomensgarantie bovenop deze uitkeringen zodat het totale gezinsinkomen altijd boven de armoedegrens ligt. Wanneer op langere termijn een vermogenskadaster beschikbaar komt, wordt een bijkomende vermogenstoets ingevoerd.

Ouderschaps-, moederschaps- en vaderschapsverlof versterken

We maken de combinatie arbeid-gezin gemakkelijker. Het vaderschapsverlof voor werknemers breiden we uit van tien naar vijftien verplicht op te nemen dagen. We stimuleren meer mannen om het ouderschapsverlof op te nemen. Wanneer twee partners of ex-partners in co-ouderschap elk het ouderschapsverlof van vier maanden opnemen, krijgen ze samen drie maanden extra. Een alleenstaande ouder zonder co-ouderschap krijgt een bijkomend ouderschapsverlof van 7 maanden. Voor elk kind komt tegenover elke maand ouderschapsverlof een uitkering aan het huidige niveau te staan. Ook voor zelfstandigen willen we deze verlofregelingen volledig verwezenlijken, ieder kind heeft recht op evenveel aandacht en tijd. We voeren een vaderschapsverlof voor zelfstandigen in en breiden het moederschapsverlof uit. Indien gewenst kan dat gedeeltelijk onder de vorm van een tijdelijke vervangkracht of een pakket dienstencheques. We werken aan een ouderschapsverlof voor zelfstandigen. Bij ziekte van het kind kunnen ouders vrij nemen van hun werk om de zorg voor het kind op te nemen. Deze regeling kan worden opgenomen tot het kind 12 jaar is. Deze dagen kunnen ook opgenomen worden wanneer de opvangmama/papa ziek is of het kind op doktersbezoek moet. Na zeven dagen heb je hiervoor een doktersverklaring nodig. Deze voorstellen gelden voor alle ouders, dus ook pleeg-, adoptie- en meouders (holebi's).

Naar een volwaardige zorgverzekering

Goedgekeurde congresstekst Impulscongres Groen 19&20 oktober 2013

Elke persoon met een dringende zorgnood moet kunnen rekenen op kwalitatieve zorg. De ideale zorg zal meestal een combinatie zijn van hulp uit het eigen netwerk en professionele hulp. Het is daarom belangrijk om mantelzorgers tijdens elke fase in de loopbaan beter te ondersteunen. We beoordelen op basis van bestaande schalen de mate van de zorgbehoefte van de zorgvrager. Als er sprake is van een ernstige zorgbehoefte kan de zorgvrager op eigen vraag een mantelzorger inschakelen. Alle mantelzorgers, ook zij die vooraf niet in het arbeidscircuit zaten, krijgen het mantelzorgstatuut toegekend: werkloosheid, pensioen, invaliditeit, gezondheidszorgen. Bovendien opent dit statuut het recht op een zorgpremie. Wie mantelzorg met een job combineert, krijgt recht op (federaal) zorgverlof met bijhorende uitkering. Indien het gezinsinkomen daarna nog onder de armoedegrens zit, past de zorgpremie het verschil bij. Bij mantelzorgers in werkloosheid of met een leefloon wordt het activeringsproces tijdelijk opgeschort. De Vlaamse zorgverzekering evolueert zo naar een volwaardige zorgverzekering. De forfaitaire bijdrage die de verzekering financiert, wordt inkomensgebonden.

Versterking zorgverlofstelsel

Mensen moeten tijdens de loopbaan vlot tijd kunnen vrijmaken voor de zorg voor mensen uit hun omgeving en voor de opvoeding van kinderen. De versterking van de stelsels voor zorgverlof krijgt daarom prioriteit. In plaats van een versnipperde regeling (thematische verloven, tijdskrediet) komt er één vlot toegankelijk zorgverlofstelsel met twee takken: een tak 'opvoeding en zorg voor kinderen' en een tak 'zorg voor zieken en zwaar zorgbehoevend'. In de eerste tak evolueert het huidige tijdskrediet voor jonge kinderen naar een kindgebonden recht. De tijd voor zorg wordt niet langer afgetrokken van de tijd voor andere belangrijke activiteiten tijdens de loopbaan (zoals het tijdskrediet voor opleiding). In de tweede tak evolueert het bestaande vaste pakket aan tijdsrechten voor zorg stap voor stap in de richting van een verzekeringslogica. Binnen die logica geven we zorgverlof naargelang de (bewezen) nood zich stelt. Wie meer wil of moet mantelzorgen, krijgt meer tijdsrechten. Dit kan mits een controle van de zorgtijdsbehoefte door een paramedisch team. Het recht op verlof bij een overlijden breiden we uit tot één week.

Hervorming tijdskrediet

Groen wil de tijdsautonomie van alle werknemers vergroten. De creatie van een tijdsfonds is een instrument om dit te realiseren. Het tijdsfonds geeft iedereen het recht om in de loop van zijn of haar levensloopbaan tijdelijk in en uit de arbeidsmarkt te stappen en zich te wijden aan andere activiteiten, naargelang zijn/haar prioriteiten op dat moment :

- Onvoorwaardelijk recht op een tijdskrediet van vijf jaar over de volledige arbeidsloopbaan. Een eerste jaar kan al opgenomen worden na 18 maanden gepresteerde arbeid.
- Soepelere formules dan de huidige mogelijkheden van 4/5 of halftijds.
- Een tijdskrediet ook voor alleenstaanden en eenoudergezinnen door verhoging van financiële steun
- Een eenvormig statuut voor alle werknemers, ongeacht statuut of sector. Voor zelfstandigen wordt een analoog tijdsfonds in het leven geroepen.

Om collega-werknemers niet te belasten en werk beter te verspreiden over meer mensen is het noodzakelijk een vervangingsplicht te koppelen aan tijdskrediet vanaf drie opeenvolgende maanden.

In tegenstelling tot de andere verlofregelingen tellen deze maanden niet mee voor het berekenen van de loopbaanlengte als je je pensioen voor je 65ste wilt opnemen (zie verder).

Eerst werkbaarheid, landingsbanen als uitzondering

Het tijdskrediet eindloopbaan – beter gekend als de landingsbanen – wordt hervormd. De nadruk komt op preventie waardoor de werkbaarheid van de loopbanen aanzienlijk vergroot. Landingsbanen worden de laatste terugvaloptie en zijn de uitzondering (zie voorstel 3). Ze blijven toegankelijk voor mensen in zware loopbanen of na individueel medisch advies van het comité voor preventie en bescherming. Indien nodig worden de uitkeringen voor dit tijdskrediet aangevuld zodat het totale gezinsinkomen boven de armoedegrens komt. Het overige budget wordt geherorienteerd naar de versterking van het zorgverlof.

Mogelijkheid basisinkomen onderzoeken

De welvaartstaat riep vele soorten uitkeringen in het leven om armoede uit te bannen of om mensen van

een inkomen te voorzien tijdens periodes waarin ze niet aan de slag kunnen. Eén en ander leidde tot complexe, niet altijd rechtvaardige regelgeving waarvan de ene maatregel de andere soms tegenwerkt. Daarbij moeten we vaststellen dat armoede niet altijd met goed resultaat wordt bestreden. Wetenschappers schuiven het basisinkomen naar voren als een instrument voor sociaal én economisch beleid. De overheid garandeert dit basisinkomen onvoorwaardelijk aan elke burger. We zijn voorstander van dit eenvoudige maar effectieve alternatief mits in bijkomend onderzoek een werkbaar model voor onze sociale zekerheid wordt ontwikkeld. Het moet fiscaal en economisch haalbaar zijn, sociaal rechtvaardig, en effectief.

EEN RECHTVAARDIGE PENSIOENOPBOUW

Een universeel basispensioen dat armoede voorkomt

De eerste pijler van ons pensioenstelsel is voor Groen de belangrijkste om te waarborgen. Een universeel basispensioen dat overeenkomt met het bedrag van de armoedegrens garandeert dat mensen op pensioengerechtigde leeftijd niet onder de armoedegrens belanden. In 2013 gaat over 1.000 euro, behalve voor wie geen enkel jaar gewerkt heeft en samenwoont, die krijgt 750 euro. Dit basispensioen staat verder los van de afgelegde loopbaan. Het garandeert het recht op een menswaardige oude dag voor iedereen. Het basispensioen betekent een enorme administratieve vereenvoudiging. Het bestaansmiddelenonderzoek bij de Inkomensgarantie voor Ouderen (IGO) is dan niet meer nodig, net zo min als de complexe berekening van het minimumpensioen. Het leidt tot een uiterst efficiënte automatische rechtentoekenning: gepensioneerden vallen niet meer uit de boot omdat ze hun rechten niet kennen. De meerkost wordt gefinancierd via de uitdoving van de gezins-, echtscheidings- en overlevingspensioenen, de afbouw van fiscale prikkels voor de derde pijler, de besparing op de administratie en het aftoppen van de pensioenen tot maximaal 4 keer het bedrag van de armoedegrens.

Een wettelijk supplement per gewerkt jaar

Werken loont voor het pensioen. Bovenop het universele basispensioen groeit het pensioen met elk gewerkt jaar: dit vormt de bovenbouw van het wettelijke pensioen. Deze bovenbouw wordt berekend op basis van het aantal gewerkte uren en van het (geplafonneerde) loon tijdens de loopbaan. Zo garanderen we niet alleen dat mensen uit armoede blijven, maar ook dat ze met hun wettelijke pensioen een goede levensstandaard kunnen aanhouden. De gelijkgestelde periodes – dit zijn de niet-gewerkte periodes die meetellen voor het pensioen – worden gedeeltelijk gedekt door het basispensioen. Daarom verminderen we voor sommige types gelijkgestelde periodes de mate waarin ze meetellen voor het pensioen.

Uitdoven pensioenverschillen tussen werknemers, ambtenaren en zelfstandigen

Twee personen die hetzelfde werk doen, en dat even lang doen, bouwen voor de toekomstige loopbaan jaren een gelijkwaardig pensioen op in de bovenbouw. De verschillen tussen werknemers en ambtenaren doven geleidelijk uit. We verlaten het principe van het pensioen als uitgesteld loon voor ambtenaren en vervangen dit waar nodig door een voldoende concurrentieel beloningspakket. Het budgettaire volume dat in het verleden werd ingezet voor werknemers- en ambtenarenpensioenen wordt herverdeeld over alle gepensioneerde werknemers en ambtenaren. Op langere termijn streven we ook naar een meer gelijkwaardig pensioen voor zelfstandigen. Dit wordt gekoppeld aan een meer gelijkwaardige bijdragenheffing.

Pensioensplit de nieuwe standaard

De pensioensplit wordt de nieuwe standaard: wanneer binnen een koppel een partner extra tijd voor zorg opneemt, worden de pensioenrechten binnen het koppel herverdeeld. Bijvoorbeeld: wanneer de een voltijds werkt en de ander halftijds, dan bouwen ze beiden 3/4 de pensioenrechten op. Zo garanderen we dat ook de partner die voor het gezin kiest pensioenrechten opbouwt en behoudt in het geval van een echtscheiding. Deze pensioensplit geldt zowel voor mensen die gehuwd zijn als voor mensen die een samenlevingscontract hebben afgesloten. Zodra er een universeel basispensioen boven de armoedegrens van toepassing is, doven de gezins- en echtscheidingspensioenen,

alsook de overlevingspensioenen voor 65-plussers geleidelijk uit.

Eerste, tweede en derde pijler

We investeren als samenleving in de eerste pijler of het wettelijk pensioen, met een basissokkel op de armoededrempel en een supplement afhankelijk van het aantal gewerkte jaren. We garanderen dat iedereen met het wettelijk pensioen van een kwaliteitsvol pensioen kan genieten. De middelen hiervoor komen uit de sociale zekerheid en uit de algemene middelen. De tweede en derde pijler zijn aanvullende pensioenen en moeten daarom als een extra beschouwd worden.

Geen enkele gepensioneerde is voor zijn pensioen afhankelijk van beleggingen op risicovolle markten. Verhogen van het wettelijk pensioen voor iedereen is prioritair ten opzichte van stimuli voor de tweede pijler gezien er in veel kleine KMO's geen tweede pijler pensioen is voorzien door de werkgevers. Wanneer er een tweede pijler is zal de overheid deze maar stimuleren tot aan een vastgesteld plafond. Fiscale prikkels voor de derde pijler (pensioensparen en langetermijnsparen) bouwen we af en investeren we in een versterking van de eerste pijler. Dat komt elke gepensioneerde ten goede, en niet enkel de banken, verzekeraars en degenen die het zich kunnen permitteren om te sparen. Het geld dat in de pensioenfondsen en groepsverzekeringen voor de aanvullende pensioenopbouw gestort wordt, moet terug geïnvesteerd worden in de samenleving via ethische en duurzame projecten of staatsobligaties.

VAN PENSIOENLEEFTIJD NAAR PENSIOENLOOPBAAN

Vervang pensioenleeftijd door loopbaanduur

Iedereen die dat wil, kan vanaf 65 jaar het pensioen opnemen. Maar het vervroegde pensioen schaffen we af. In de plaats daarvan tellen we in loopbaanjaren. Wie 42 loopbaanjaren op de teller heeft staan, kan met pensioen, ongeacht de leeftijd. Dit systeem is rechtvaardiger voor wie op vroege leeftijd begon te werken. Vaak zijn dat ook de mensen met de zwaarste loopbanen. Denk maar aan de bouwvakker die al op zijn achttiende op de werf stond. Die kan na 42 jaar beschikbaarheid op de arbeidsmarkt op zijn zestigste met pensioen. De universitair die op zijn tweeëntwintigste begon met werken kan zijn pensioen ten vroegste opnemen vanaf 64 jaar. Met deze 42 loopbaanjaren moedigen we vooral de mensen met korte loopbanen aan om effectief

langer te werken. Want langer werken is wel degelijk nodig om de pensioenen en gezondheidszorg in de toekomst betaalbaar te houden, hoewel het niet de enige oplossing is. Een loopbaanjaar is elk jaar dat je beschikbaar bent voor de zorg of arbeidsmarkt: dat omvat periodes van betaald werk, onvrijwillige werkloosheid, ziekte of invaliditeit, landingsbanen, ouderschapsverlof of werk onder het statuut van mantelzorger.

KINDEREN ZIJN DE TOEKOMST, ZE VERDIENEN ALLE ZORG.

Kindpremie op basis van inkomen en vermogen

We stellen voor om het basisbedrag voor het eerste kind in de huidige regeling als algemene ondersteuning voor ieder kind te behouden. Een kind uit een gezin waarvan het inkomen en vermogen bij de hoogste tien procent hoogste ligt, krijgt het basisbedrag. Voor een kind uit alle andere gezinnen wordt het basisbedrag aangevuld met een degressieve inkomens- en zodra mogelijk vermogensafhankelijke uitkering. Zo krijgen ouders van kinderen die het meer nodig hebben een hogere uitkering.

Dit voorstel onderstreept dat niet kan worden getalmd met de uitbouw van een vermogenskadaster. Zonder vermogenskadaster kan de kindpremie niet in relatie tot het vermogen staan.

Harmonisering van de kinderbijslagen

In het kader van de zesde staatshervorming werden de gezinsbijslagen gelicht uit de federale sociale zekerheid om te worden overgeheveld naar de gewesten. Voor het Brusselse gewest wordt dit een zeer omslachtige oefening. Als die beslissing niet kan worden teruggeschroefd, dient over gewaakt dat intra-federaal de kindpremies zoveel als mogelijk gelijklopend zijn.

Kinderen uit hetzelfde gezin zijn evenveel waard

Ieder kind in het gezin staat op gelijke voet. Binnen een gezin wordt er geen onderscheid gemaakt tussen het oudste en het tweede of derde kind in de rij. We schaffen de ongelijke behandeling tussen kinderen van hetzelfde gezin af, zowel op het vlak van de fiscale vrijstellingen als bij de berekening van de kinderbijslag.

Kinderopvang voor alle kinderen

Kwalitatief hoogstaande kinderopvang voor alle kinderen blijkt de beste garantie voor sociale mobiliteit. We kiezen radicaal voor een gezinsbeleid dat investeert in jonge kinderen. Alle kinderen, ook kinderen met een kansarme achtergrond, moeten gebruik kunnen maken van kinderopvang.

Kwalitatieve kinderopvang voor alle kinderen blijkt de beste garantie voor sociale mobiliteit. Wij kiezen radicaal voor een gezinsbeleid waarin het welzijn van jonge kinderen centraal staat.

Alle kinderen moeten gebruik kunnen maken van kwalitatieve kinderopvang. Dat betekent dat kinderopvang moet toegankelijk zijn voor kinderen met een kansarme achtergrond, voor kinderen van ouders die niet of deeltijds werken, voor kinderen van alleenstaande ouders of voor kinderen met een beperking.

De nood aan kinderopvang is geografisch sterk verschillend. Het lokaal aanbod aan kinderopvangplaatsen moet rekening houden met deze nood, en met de specifieke kenmerken van de kinderopvatie.

WERK EN ONDERNEMEN

Visie

Voor Groen is het duidelijk welke transitie nodig is in onze economie: we willen een shift van lineair naar circulair, van korte naar lange termijn, van kwantiteit naar kwaliteit, van wegwerpcultuur en overconsumptie naar duurzaamheid, van fossiele naar hernieuwbare energie, van verspilling naar zorgzaamheid, van vervreemding en uitsluiting naar insluiting, van onverantwoordelijk winstbejag naar verantwoordelijk ondernemerschap, van bezit naar gebruik.

De transitie naar een sociaal-ecologische economie is niet alleen goed voor het milieu, maar geeft ook zuurstof aan de economie, is sociaal rechtvaardig en creëert heel veel nieuwe jobs. Heel wat ondernemingen hebben al flink wat stappen in deze richting gezet. Groen trekt dan ook resoluut de kaart van deze koplopers en van alle ondernemingen in het peloton die op een meer duurzame wijze willen ondernemen. Daarom investeert Groen in duurzame innovaties, milieuvriendelijke technologieën en lokaal ingebedde bedrijven.

We maken ook werk van een gunstig ondernemersklimaat, waarin starters en KMO's zich ten volle kunnen ontwikkelen. Zij vormen immers het kloppend hart van onze economie, stimuleren innovatie en zorgen voor meer dan de helft van de jobs. Lagere loonkosten, administratieve vereenvoudiging, laagdrempelige ondernemershuizen en vereenvoudiging van de tewerkstellingsmaatregelen zijn maar een paar voorbeelden van hoe we het ondernemerschap een duw in de rug willen geven. Tegelijkertijd zetten we in op een preventief bedrijfsbeleid om het recordaantal faillissementen terug te dringen en zorgen we voor een opvangnet voor gefailleerden die te goeder trouw gehandeld hebben.

We gaan ook voluit voor een gebruiks-, deel- en samenwerkingseconomie. Autodelen, cohousing, letsen, nieuwe product-dienstencombinaties, coöperatief ondernemerschap, peer-to-peer productie en co-creatie zijn maar een paar voorbeelden hiervan. Ondernemings- en consumptiemodellen gebaseerd op gebruiken en delen kunnen immers leiden tot een absolute daling van het verbruik van grondstoffen en de druk op het milieu fors verlagen. Coöperatieve werkvormen brengen dan weer de economie dichter bij de burger en hebben zowel op economisch als maatschappelijk vlak een belangrijke meerwaarde.

Voor de economie is het belangrijk dat de aansluiting op de arbeidsmarkt vlotter verloopt. Onze voorstellen zijn een positief alternatief voor het te eenzijdige activeringsbeleid van de verschillende regeringen. Op de schoolbanken leren jongeren wat je met creativiteit kunt realiseren. Ze krijgen tijdens de studie ook de garantie op een stage in een bedrijf. Dat is goed voor de jonge werkzoekende, maar ook voor de bedrijfswereid. We ondersteunen meer dan nu bedrijven die moeilijkheden hebben bij het invullen van vacatures. We verwachten dat meer werknemers groene competenties opdoen. En we stimuleren bedrijven die arbeidsmigranten waardig werk aanbieden in plaats van ze uit te buiten. Dat alles zorgt ervoor dat werknemers en ondernemers voldoende gewapend zijn om de groene transitie van de economie waar te maken.

Voorstellen

NAAR EEN VEERKRACHTIG EN DUURZAAM ECONOMISCH WEEFSEL

Toprunnersmodel scherpt eisen voor milieuvriendelijke technologieën en producten aan

De filosofie achter het Toprunnermodel is dat koplopers worden beloond en het meest duurzame product of de beste technologie na verloop van tijd de nieuwe norm wordt. Deze toprunnerproducten worden ook gestimuleerd via slimme overheidsaanbestedingen. Zonder de overheid is er minder innovatie.

Groen stelt voor om de middelen uit het TINA-fonds (een investeringsfonds binnen Participatiemaatschappij Vlaanderen voor de financiering van innovatie met strategisch potentieel),

Goedgekeurde congresstekst Impulscongres Groen 19&20 oktober 2013

duidelijk te richten op steun aan duurzame toprunners. Zo wordt een maximaal effect bereikt op vlak van duurzame innovatie en transitie.

Sectoren verduurzamen via een verruimd en sterk sociaal overleg

Voor een groot aantal economische sectoren of domeinen worden gedetailleerde routepaden ontwikkeld die de transitie uittekenen naar een duurzame economie. Structureel en breed overleg met diverse relevante middenveldorganisaties (werkgevers, werknemers, milieu-, consumenten- en ontwikkelingsorganisaties...) is hierbij noodzakelijk evenals een goede afstemming tussen de verschillende beleidsniveaus (federaal en regionaal). De afspraken en instrumenten moeten verder kunnen gaan dan wat in overkoepelende programma's als VIA of EU 2020 wordt opgelegd. Deze routepaden moeten een kerninstrument worden binnen het economisch beleid.

Voluit voor de gebruiks- en deeleconomie

Gebruiken en delen in plaats van bezitten, dat wordt het motto voor een duurzame economie van de toekomst. Wij steunen voluit alle ontwikkelingen op dat vlak. Teveel producten hebben immers een steeds kortere gebruiksduur of worden ondoordacht gebruikt omdat ze toch ter beschikking zijn. Bedrijven die diensten aanbieden (bv. de dienst 'warmte' of 'kantoormeubilair') in plaats van enkel producten verkopen, zijn veel beter in staat de grondstoffen in een gesloten kringloop te houden, waardoor er een absolute daling mogelijk is in de hoeveelheid kostbare grondstoffen die we nog steeds weggoien.

Hierbij wordt erop toegezien dat er steeds een goed marktevenwicht is tussen leverancier en klant. Onderzoeksprogramma's naar nieuwe product-dienstcombinaties verdienen dan ook ruime steun. Een productbeleid dat kiest voor herstelbaarheid, modulaire concepten, volledige recupereerbaarheid van alle grondstoffen en doorgedreven ecologische kwaliteit ondersteunt de gebruiks- en deeleconomie. Modellen als deelauto's, derdebetalersystemen, leasing worden veel sterker uitgebreid. Deze kunnen bijvoorbeeld ook toegepast worden voor tuin- of klusmateriaal, keukentoeestellen, kinderfietsen, speelgoed,... Initiatieven in de sociale economie (bvb. de Kringwinkels) kunnen een rol spelen in de uitbouw van een fijnmazig netwerk van uitleen- en hersteldiensten. Een ander beleid rond intellectuele eigendom, dat meer kiest voor 'commons' dan voor afscherming van eigendom zal ook een impuls kunnen geven aan een meer duurzame innovatie.

Voorrang aan een duurzame lokale maakindustrie

Het is belangrijk dat er ook in ons land een duurzame maakindustrie aanwezig blijft die zich zoveel mogelijk inschakelt in meer 'lokale' economische kringlopen. Een beleid dat zorgt voor een eerlijke doorrekening van de ecologische kost doorheen de hele productieketen en inzet op grondstof- en energiebesparing, hergebruik en recycling zal kortere economische kringlopen stimuleren. Een beleid dat hogere eisen stelt aan het design van producten, onder meer gericht op herstelbaarheid en modulaire opbouw, kan eveneens een stevige steun in de rug betekenen voor een meer lokaal gerichte economie. Economische steunmaatregelen die te weinig ruimte laten voor een verankering van een duurzame maakindustrie gericht op kortere ketens dienen te worden bijgestuurd. Een meer decentrale economie is ten slotte ook veerkrachtiger in de wereld van morgen.

Investeren in een andere economie

We zetten volop in op de verdere uitbouw van coöperatieve ondernemingen, de lokale diensteneconomie, sociale economie en sociaal ondernemerschap. Binnen deze context kunnen lokale diensten (sociale restaurants, volkstuinten, fietsherstelplaatsen, park en groenbeheer, ...) en ecologische initiatieven op het vlak van stadslandbouw, energie, transitie ... een duurzaam kader krijgen. Deze initiatieven garanderen lokale, kwaliteitsvolle en uiterst zinvolle arbeid. In het coöperatief ondernemersmodel staat niet winst voor een selecte club van aandeelhouders centraal, maar wel duurzame groei van het bedrijf en de maatschappelijke meerwaarde. De sociaaleconomische crisis heeft ook uitgewezen dat coöperatieve bedrijven beter tegen financiële tegenvallers bestand zijn. Als het goed gaat, delen de werknemers in de winst van het bedrijf. Als het minder gaat, worden schokken opgevangen door solidariteit tussen werknemers en management. Het biedt ook de mogelijkheid aan burgers om mee te participeren bijvoorbeeld in de woning- energie- en bankensector.

Een innovatiebeleid gericht op duurzaamheid, het eigen industrieel potentieel en KMO's

We willen zo snel mogelijk de Europese doelstelling om minstens drie procent van het Bruto Binnenlands Product (BBP) te investeren in onderzoek en ontwikkeling zo snel mogelijk halen.

Groen wil tachtig procent van die middelen inzetten in duurzame innovatie. Dankzij een focus op het eigen industrieel potentieel vertaalt dit zich in nieuwe, duurzame jobs bij ons. Ook KMO's en innovatieve starters betrekken we resoluut bij innovatieprocessen. Investeren in duurzaamheid betekent voor Groen ook inzetten op maatschappelijke en sociale innovatie.

De Waalse en Brusselse 'Alliantie Werk en Milieu' en het Waalse Marshallplan² vert kunnen de blauwdruk zijn voor het economisch beleid van de toekomst. De momenteel versnipperde innovatiemiddelen zetten we daarom doelgericht in op een aantal speerpuntsectoren met een grote impact, met aandacht voor regionale specialisatie en clustering. Een aantal voorbeelden van speerpuntsectoren zijn duurzame energie, duurzame mobiliteit, duurzame chemie, duurzame inzet van nanotechnologie, duurzame maakindustrie en agro-ecologie.

Een innovatieplatform bestaande uit ondernemers, vakbonden, ngo's en academici volgt het innovatiebeleid op. Ze formuleert adviezen en stelt jaarlijks een rapport op over de meest beloftevolle nieuwe technologische of maatschappelijke innovaties met een grote potentiële impact op duurzaamheid. Hierin worden zowel de Belgische als internationale topinnovaties opgenomen. De middelen uit het onderzoeks- en ontwikkelingsbudget kunnen ook gebruikt worden ter ondersteuning van het opnieuw aanleren van oude productie- en/of reparatietechnieken, die we uit het oog zijn verloren.

Een duurzame energie- en grondstoffennorm

Er is nood aan een duurzame energie- en grondstoffennorm, op de verschillende beleidsniveaus. Die moet leiden tot een absolute daling in het verbruik van energie en grondstoffen. Bindende doelstellingen moeten worden vastgelegd in programma's als EU 2020 of VIA. Aangezien het duurzaam beheer van grondstoffen ook bijdraagt tot de structurele concurrentiekracht van de economie, wordt bovendien een uitbreiding voorgesteld van de strekking van de wet van 1996, die berust op de drie pijlers: loon-werk-kennis. Daar zou nu de pijler "duurzaam grondstoffenbeheer" bijkomen, die jaarlijks grondig en systematisch moet worden geanalyseerd. Verder is er nood aan een vergroening van het Europees Semester, wat onder meer inhoudt dat deze doelstellingen ook terug te vinden zijn in de nationale hervormingsprogramma's. In het kader van routepaden voor de transitie naar een duurzame economie voor aparte sectoren en domeinen kunnen sociale partners en andere maatschappelijke actoren verdergaande doelstellingen opnemen.

Exit-strategie voor afvalverbranding

Om te kunnen evolueren naar een duurzame kringlooeconomie moet afvalverbranding zoveel mogelijk beperkt worden. We zetten daarom niet alleen in op materiaalbesparing, hergebruik en recyclage, maar ook op de uitfasering van de verbrandingscapaciteit. Hiertoe stellen we onmiddellijk een moratorium in op bijkomende restafvalverbrandingscapaciteit. Restafvalverbrandingsovens worden formeel uit het groenestroomcertificatensysteem gehaald.

Er wordt een ambitieus en realistisch afbouwscenario en strategie uitgewerkt om restafvalverbranding tegen 2050 uit Vlaanderen zo goed als overbodig te maken en tot het minimum te beperken. Tenslotte wordt de restafvalverbrandingscapaciteit onderworpen aan een strenge regulering om te komen tot een optimale milieu- en energieperformantie van het verbrandingspark.

Duurzame en compacte bedrijventerreinen als norm

Groen pleit voor een wetgevend kader voor bedrijventerreinen die over de hele lijn duurzaam zijn. Dit omvat volgende aspecten: een efficiënt ruimtegebruik (o.a. gezamenlijk gebruik van infrastructuur), aanwezigheid van groen en natuur, duurzame mobiliteit, duurzame ruimtelijke inpassing, duurzame bedrijfsprocessen (o.a. duurzaam energie-, grondstoffen-, water- en afvalbeleid, duurzaam ketenbeheer) en duurzaam werk- en leefklimaat. Er wordt hierbij zoveel mogelijk ingezet op gesloten kringlopen. Daarbij worden reststromen optimaal benut en wordt het afval van het ene bedrijf grondstof voor het

andere.

Bij het inplanten van bedrijven dient eerst het bestaande potentieel aan kantoren en terreinen aangeboord te worden, alvorens nieuwe bedrijventerreinen in te richten. Nieuwe bedrijventerreinen worden ontwikkeld op basis van bovenstaande criteria en zijn verplicht klimaatneutraal. Bestaande bedrijventerreinen worden ondersteund om zich in die richting te verduurzamen.

Tegen 2020 voldoen alle overheidsopdrachten aan duurzaamheidscriteria

Het aankoopbeleid van de overheid is een krachtig middel om sociale en ecologische veranderingen af te dwingen. De overheid moet zichzelf ambitieuze streefcijfers opleggen en die ook halen. Dit kan vooral in departementen en entiteiten met veel en grote aanbestedingen. Ook kwalitatief verwacht Groen geen window dressing, maar strenge ecologische en sociale criteria waaraan producten en diensten moeten voldoen. Dit moet kunnen voor de hele keten van onderaannemers. Via een duurzaam innovatief aanbestedingsbeleid wil Groen bovendien extra impulsen geven aan duurzame innovatie. Zo kan de overheid publieke aanbestedingen doen voor duurzame producten of technologieën die nog niet bestaan: 'Als iemand iets oplevert met de volgende kwaliteiten, zijn we bereid om er X eenheden van aan te kopen tegen prijs Y.' Na zo een publieke aankondiging zouden ook andere partijen (bedrijven, particulieren, steden, ...) kunnen intekenen als klant met vermelding van de beloofde afname. Zo stimuleert men pioniers door voor hen meteen een markt te creëren voor nieuwe of verbeterde producten.

Een masterplan voor een biogebaseerde economie

De gewesten ontwikkelen een actieplan voor de uitbouw van een duurzame biogebaseerde economie. Een duurzame biogebaseerde economie zorgt voor meer sociale welvaart in eigen land, maar ook buiten de grenzen. Een duurzame biogebaseerde economie werkt met gesloten kringlopen en zorgt voor minder milieudruk door te besparen op het verbruik van materialen en energie.

We kiezen daarbij voor een duidelijk en sturend cascadesysteem. Gebruik van biomassa voor voeding heeft steeds voorrang. De inzet van biomassa om de vruchtbaarheid van de bodem te behouden, is de tweede prioriteit. Voor niet-landbouwtoepassingen geven we voorrang aan het gebruik van biomassa als grondstof in de hout-, bouw- of textielindustrie of de inzet van biopolymeren in groene chemie. Momenteel legt Vlaanderen te eenzijdig de nadruk op de verbranding van biomassa voor elektriciteitsproductie in megabiomassacentrales of trekt ze te veel de kaart van de biobrandstoffen. Terwijl de inzet van biomassa als grondstof veel meer kansen biedt op tewerkstelling en op milieuwinst. Groen wil dat ingevoerde biomassa steeds voldoet aan strenge duurzaamheidscriteria die rekening houden met alle directe en indirecte effecten op de koolstofhuishouding. Duurzaamheidscriteria integreren ook sociale aspecten en mensenrechten. Op die manier moet de praktijk van landroof in ontwikkelingslanden voor de teelt van energiegewassen worden tegengegaan en moet voorkomen worden dat de vraag naar biomassa vanuit de biogebaseerde economie de toegang tot voedsel in het gedrang brengt. Ook landroof voor de productie van textiel of tabak, ten koste van voedselproductie voor de lokale gemeenschap, willen we tegengaan.

Het gebruik van biobrandstoffen van de eerste generatie (die de concurrentie aangaan met voedingsgewassen) laten we uitdoven.

Administratieve vereenvoudiging voor ondernemers

Groen wil KMO's en zelfstandigen ondersteunen via verregaande administratieve vereenvoudiging. In heel wat internationale doorlichtingen blijkt administratieve overlast namelijk het belangrijkste pijnpunt te zijn van het Belgische ondernemingsklimaat. We willen dit aanpakken door een vereenvoudiging in de wetgeving, het controleren van de administratieve impact van nieuwe wetgevende initiatieven, efficiënter gebruik van de kruispuntdatabanken, de realisatie van een uniek loket voor administratieve interacties tussen de bedrijfswereld en de overheid en doeltreffend e-government, waarbij zoveel mogelijk diensten en administratieve verplichtingen digitaal en automatisch verlopen.

Een preventief bedrijfsbeleid en een springplank voor gefailleerden

Groen wil een sterker preventiebeleid tegen faillissementen bij KMO's. Soepelere kredietverlening door banken, vooral dan voor kortetermijnkredieten en fiscale maatregelen die burgers aanzetten om te

investeren in KMO's (zoals de win-winlening) bieden KMO's de broodnodige zuurstof. Daarnaast is Groen voorstander van een snelle en doordachte omzetting van de Europese richtlijn ter bestrijding van laattijdige betalingen. Die richtlijn voorziet in een maximale betaaltermijn van 30 dagen, met uitzondering tot 60 dagen. De overheid als opdrachtgever dient het goede voorbeeld te geven voor het respecteren van de maximale betalingstermijnen.

Op curatief vlak bepleit Groen dat een gefailleerde binnen het jaar duidelijkheid moet hebben over zijn situatie. Nu weten sommige ondernemers pas na jaren of ze ontslagen worden van eventuele restschulden na een faillissement. Bovendien voorzien we, in samenwerking met de ondernemershuizen, ondersteuning voor gefailleerden die willen herstarten. Daarom moeten gefailleerden een tweede en derde kans krijgen, behoudens in geval van een frauduleus faillissement. Voorts moeten ex-werknemers van gefailleerde ondernemingen gepast worden ondersteund en, zo mogelijk, worden betrokken bij het opstarten van een nieuwe onderneming door de gefailleerde ex-werkgever of bij overname van de gefailleerde onderneming.

Meer ecologiepremies, financieringsmogelijkheden en ondersteuningsdiensten voor duurzame investeringen

De ecologiepremie was tot voor kort een erg succesvolle investeringshefboom die onze bedrijven niet alleen milieuvriendelijker, maar ook kostencompetitiever maakte. In 2011 zorgde toegenomen regelgeving ervoor dat het gebruik van de premie werd gedecimeerd. Groen zal de ecologiepremie een nieuw leven inblazen. Bedrijven kunnen drie voorstellen indienen per jaar in plaats van een om de drie jaar. Ze zijn niet gebonden aan een limitatieve lijst van technologieën die mogelijk in aanmerking komen voor een premie maar moeten wel voldoen aan duidelijke duurzaamheidscriteria en hun voorstel wordt net als voor 2011 door de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) op zijn waarde beoordeeld.

Lokale ondernemershuizen voor een betere ondersteuning van startende of kleine ondernemingen

De huidige maatregelen, subsidiekanalen en financieringskanalen voor KMO's zijn onvoldoende bekend en bovendien erg complex. Daarom wil Groen de maatregelen transparanter maken.

Ook wil ze de actoren met een informatie- of ondersteuningsfunctie (Unizo, bedrijventra, agentschap ondernemen, erkende boekhouders en fiscalisten, initiatieven van gemeenten en dergelijke) beter op elkaar afstemmen en laagdrempelige ondernemershuizen voorzien. Gelet op het groeiend succes van etnisch ondernemerschap bepleit Groen een inclusieve aanpak binnen de werking van deze ondernemershuizen.

Ingebouwde veroudering tegengaan

We verplichten de vermelding van de normale levensduur van consumptiegoederen. Voor een koelkast zou bijvoorbeeld moeten worden vermeld: 'Vervaardigd voor een gemiddelde gebruiksduur van 9 jaar'. Voor een wasmachine zou de vermelding moeten luiden: 'Vervaardigd voor gemiddeld 1.800 wasbeurten'. Voor een auto: 'Vervaardigd voor een gebruiksduur van gemiddeld 12 jaar of 250.000 kilometer'. Dit versterkt de positie van de consumenten in de gebruikerseconomie en remt verspilling af. Producenten die producten met bedrieglijke verouderingsmechanismen op de markt brachten, krijgen administratieve en gerechtelijke sancties. De bijhorende garantie staat in relatie tot de normale levensduur van een product. Kwaliteitsnormen voor producten (onder meer een verbod op 'geprogrammeerde destructie' en herstelbaarheid) moeten op EU-niveau worden vastgelegd.

Investeren van slapend spaargeld

We schrijven een volkslening uit via een 'Green New Deal'-beleggingsfonds. Zo mobiliseren we een deel van de ongeveer 240 miljard euro aan slapende spaargelden van de Belgische gezinnen.

Dit publieke investeringsfonds wordt beheerd door een overheidsbank.

Ze biedt een ruime waaier aan veilige duurzame én ethische beleggingen in de toekomst van het eigen land. Een voorbeeld hiervan zijn beleggingen in projecten voor energiebesparing bij overheid, scholen, welzijnsvoorzieningen en bedrijven. Deze beleggingen leveren een hoger rendement dan spaarboekjes kunnen bieden.

Welvaart en welzijn beter meten

Het Bruto Binnenlands Product is geen goede indicator om echte welvaart te meten. Om welvaart duurzaam te benaderen en het welzijn van mensen te evalueren, moeten andere indicatoren een centrale plek krijgen. Daarom pleiten wij voor een beleid dat zich baseert op een brede waaier aan indicatoren, die drie essentiële facetten van de samenleving meten: het ecologische, het sociale en het economische. Nogal wat van dergelijke indicatoren bestaan reeds en worden periodiek berekend (bijvoorbeeld ISEW, GPI,...). De overheid bepaalt ambitieuze streefdoelen voor elk van deze indicatoren en gebruikt die streefdoelen als uitgangspunt voor haar beleid.

ALLE HENS AAN DEK VOOR ENERGIEBESPARING EN DE OMSCHAKELING NAAR HERNIEUWBARE ENERGIE

Energiezuinige woningen voor iedereen

Alle Vlamingen en Brusselaars zouden zo snel mogelijk in een energiezuinig huis moeten wonen.

Bij ongewijzigd beleid dreigen de minstgegoeden deze trein te missen. Vooral de private huurmarkt blijft achter. Daarom wil Groen een sociaal-ecologisch overheidsprogramma voor het Vlaams woonpatrimonium dat energetische en structurele renovatie behoeft. De huizen worden opgespoord en het hele renovatietraject wordt begeleid en ondersteund. Dit programma haalt niet enkel de energiearmoede naar beneden, maar het creëert ook jobs. De woningen die de overheid in het kader van dit sociaal-ecologisch programma moet aanpakken, vertonen verschillende noden. Sommige woningen zijn gebaat bij een isolatieprogramma, andere moeten gesloopt en vervangen worden

Een investeringsplan naar honderd procent hernieuwbare energie tegen 2050

Zon en wind worden de centrale energiebronnen van ons toekomstig duurzaam energiesysteem, naast andere hernieuwbare energiebronnen zoals waterkracht, geothermie, golf- en getijdenenergie en energie uit biomassa. Honderd procent hernieuwbare energie tegen 2050 is een ambitieuze, maar haalbare en noodzakelijke doelstelling. Een duurzaam energiesysteem zorgt immers voor een belangrijke vermindering van CO₂-uitstoot en andere vormen van milieuvervuiling. Het anticipeert op de fossiele schaarste en stijgende energieprijzen en vermijdt de risico's en maatschappelijke kost die aan nucleaire energie verbonden zijn. Verder creëert het nieuwe jobs, zorgt het voor een democratisch beheer van het energiesysteem en participatie van de burgers en stelt de energiebevoorrading veilig. Deze energietransitie betekent niet alleen een ware omwenteling van de energiemarkt. Ze betekent ook een belangrijke transformatie van bijna alle economische sectoren en belangrijke gedragsaanpassingen op het vlak van mobiliteit, voedsel, enzovoort. Een dergelijke ingrijpende en toekomstgerichte transitie moet gebeuren op basis van een krachtig gemeenschappelijk project dat steunt op een breed maatschappelijk draagvlak en een goed onderbouwd investeringsplan.

Burgerparticipatie staat centraal: iedereen prosument (producent en consument)

In een gedecentraliseerde energiemarkt maken meer en meer mensen hun eigen stroom. Dit kan individueel, op wijkniveau of door te participeren in een coöperatieve. Zo kan iedereen de maatschappelijke meerwaarde mee bewaken en deelnemen in beslissingsprocessen en in de mogelijke winst. De participatie van burgers zorgt voor een breed draagvlak en een democratisch beheer van de energietransitie. Energiecoöperaties versterken we dus. We voorzien een minimale rechtstreekse participatie van burgers in energieprojecten en betrekken hen ook bij de inplanting van bijvoorbeeld windmolens en de ontwikkeling van energielandschappen.

Vlaams distributienetbedrijf zorgt voor een moderne en toekomstgerichte energie-infrastructuur

Het nieuwe Vlaamse nutsbedrijf zorgt voor een transparant en efficiënt beheer van het energiedistributienet. Dit eengemaakt distributienetbedrijf zal in tegenstelling tot de huidige netbeheerders aan alle klanten een uniforme service bieden tegen transparante en geharmoniseerde tarieven. Het bouwt het distributienet van de toekomst uit. De Vlaamse overheid verwerft de helft plus één van de aandelen van deze nieuwe structuur. Gemeenten en steden kunnen gehonoreerd worden door aandelen ervan te verwerven. Ook burgers krijgen de kans om via aandelen of obligaties financieel

te participeren in het net van de toekomst. Een nutsbedrijf in handen van de Vlaamse overheid zorgt ervoor dat die overheid ondubbelzinnig een partner wordt in een traject naar meer energiebesparing, energie-efficiëntie en hernieuwbare energie. Het maatschappelijk belang staat dan voorop in plaats van maximaliseren van de winst. Het laat ook een grotere democratische controle toe.

Sterke Europese samenwerking en verbinding van de energienetwerken

We bepleiten een sterke Europese samenwerking, een gemeenschappelijk energiebeleid en ambitieuze doelstellingen voor 2030. De interconnectie van de Europese energienetten wordt versterkt en uitgebreid, zodat hernieuwbare energie op een kostenefficiënte wijze kan worden uitgebouwd. We bepleiten een sterke Europese samenwerking en een gemeenschappelijk energiebeleid. De EU heeft vandaag al een akkoord om tegen 2050 de CO₂-uitstoot met 80 à 95% te verminderen ten opzichte van 1990. Groen wil ambitieuze en progressieve Europese doelstellingen voor 2030 en 2040 op het vlak van energie-efficiëntie, hernieuwbare energie en het terugdringen van de CO₂-uitstoot om deze doelen te behalen.

De kosten van de energietransitie op een rechtvaardige wijze verdelen

Groen staat er op dat de kosten die verbonden zijn aan de energietransitie eerlijk worden verdeeld. Dat is nu niet het geval. Zo betalen vooral gezinnen en KMO's via hun energiefactuur voor de groenestroomcertificaten. De grote ondernemingen daarentegen genieten van een verlaagde energiefactuur omwille van de gedaalde groothandelsprijzen en de vele vrijstellingen. Een rechtvaardiger verdeling dringt zich dus op, waarbij ook grote ondernemingen hun steentje bijdragen. Bij de berekening van de kosten dienen ook de verborgen milieukosten te worden meegerekend, zodat ze niet langer afgewend kunnen worden op andere continenten of op de volgende generaties. De kosten van de energietransitie worden niet meer zomaar doorgerekend in de energiefactuur. Ook de overheid draagt een deel van deze kosten en zet hiervoor algemene middelen in. Ook alternatieve financieringskanalen worden ingezet, zoals de nucleaire rente en de opbrengsten uit de accijnzen op fossiele brandstoffen.

Progressieve tarifiering: een sociale en ecologische maatregel

We stimuleren gezinnen tot zuinig energiegebruik door middel van progressieve tarieven voor elektriciteit. Hierbij komt de eerste prijszettingblok overeen met het basisverbruik van een huishouden. Boven dit basisniveau wordt de prijszetting progressief. Deze milieumaatregel wil Groen laten sporen met een centraal sociaal-ecologisch programma voor de renovatie van het verouderd woonpatrimonium dat energetisch slecht presteert en waar mensen met lage inkomens in wonen (zie voorstel 15). Daarnaast bepleit Groen flankerende maatregelen in de strijd tegen energiearmoede, zoals een hervorming van de sociale openbare dienstverplichtingen met het oog op energie als basisrecht; en de vervanging van elektrische verwarming en van oude, energieverslindende toestellen. Om deze progressieve tarifiering voluit te laten spelen, moeten de huidige abonnementsgelden en andere vaste kosten verplicht geïntegreerd worden in de prijs per kWh. Op die manier heeft de consument meteen ook een heel eenvoudige, transparante maatstaf om de prijzen van energieleveranciers met elkaar te vergelijken.

Weg van de nucleaire verslaving

Het Belgische productiepark voor elektriciteit wordt gedomineerd door één speler (Electrabel) en door één technologie (nucleaire energie). Groen wil daar verandering in brengen en wil daarom zo snel als mogelijk een volledige kernuitstap realiseren. De oorspronkelijke wet van 2003, waarbij alle centrales sluiten zodra ze 40 jaar operationeel zijn, blijft daarvoor de basis. Oude kerncentrales langer openhouden is noch duurzaam noch veilig. Onflexibele kerncentrales zijn bovendien niet te verzoenen met de noodzakelijke uitrol van hernieuwbare energie.

De EU geeft enkel financiële steun voor de ontmanteling van oude kerncentrales als daarvoor geen nieuwe kerncentrales in de plaats komen. Als deze voorwaarde niet nageleefd wordt, wordt de steun terugbetaald.

Zero tolerance voor discriminatie

De aanpak van discriminatie op de arbeidsmarkt blijft laks. Sensibilisatie is onvoldoende, maar blijft een essentieel onderdeel, al van op de schoolbanken. Discriminatie moet ook actief opgespoord en bestraft worden. Dat kan door praktijktests uit te voeren en overtredingen te beboeten. De inspectiediensten krijgen meer handen en tanden om te kunnen toezien op de regels. Praktijktests zijn een heel efficiënt systeem en moeten rechtsgeldigheid krijgen. Systematisch worden deze tests doorgevoerd. Bedrijven die hier slecht op scoren worden een eerste keer gesensibiliseerd en gewaarschuwd, een tweede keer volgen er onverbiddelijk sancties.

Het glazen plafond moet overal verdwijnen

Op plaatsen waar de man-vrouwbalans in de hogere functies reeds evenwichtig is, kiezen we voor zelfregulering, zoals de academische wereld en de hoge magistratuur, kiezen we resoluut voor genderquota. Op plaatsen waar vrouwen reeds toegang hebben tot hogere functies kiezen we voor zelfregulering. We vragen aan organisaties om concrete doelstellingen te formuleren voor een betere genderbalans en aan te geven hoe ze het naleven daarvan zullen opvolgen.

Een pro-actief competentiebeleid met aandacht voor vergroening

Door de transitie naar een groene economie veranderen jobs van inhoud en moeten mensen nieuwe competenties verwerven. Aangepaste groene opleidingstrajecten zijn nodig. Dit om te vermijden dat het gebrek aan groene expertises tot het ontstaan van bijkomende knelpuntberoepen leidt. Deze aanpassing en bijsturing zijn doorgaans niet ingrijpend. Het komt hoofdzakelijk neer op het aanvullen van reeds verworven competenties. We verwachten van sectorfondsen een uitbreiding van het opleidingsaanbod met groene opleidingstrajecten. Van de VDAB verwachten we nog meer inspanningen om werkzoekenden te leiden naar groene jobs en banen van de toekomst. Op die manier kunnen knelpunten op de arbeidsmarkt steeds efficiënter worden aangepakt. Meer in het algemeen kan men stellen dat de grondige vernieuwing en vergroening van onze economie zullen moeten gebeuren binnen het kader van een rechtvaardige transitie. Dit betekent dat werknemers zich aan wijzigende omstandigheden moeten kunnen aanpassen. Zij moeten daarbij nieuwe vaardigheden kunnen integreren. Levenslang leren moet bijdragen tot het realiseren van waardig werk voor iedereen. De overgang vergt het behoud van een performante sociale zekerheid. Om dit alles mogelijk te maken, is een voortdurende sociale dialoog nodig.

Aandacht in het onderwijs voor de wereld van de arbeid

De opdracht van het onderwijs gaat veel verder dan jongeren klaarstomen voor de arbeidsmarkt – begint erbij jongeren op te leiden tot kritische, weldenkende en zelfstandige mensen. De uitdaging bestaat erin om toekomstige werknemers – en ondernemers – de nodige bagage te geven om in te kunnen spelen op een veranderende economie en samenleving.

Daarom zetten we binnen de totale ontwikkeling van de leerling naast een persoonlijke en sociale vorming ook in op een arbeidsgerichte ontplooiing, creativiteit, maatschappelijke betrokkenheid en ondernemingszin in de ruime betekenis van het woord. In het onderwijs wordt ook aandacht besteed aan werknemersrechten, de sociale relaties in de onderneming en de rol van de vakbonden. De basisvaardigheden en competenties van jongeren worden onder meer opgebouwd door hen vaker in contact te brengen met het bedrijfsleven en de werkvloer. In de beroepstechnische opleidingen wordt daarom meer ingezet op werkplekleren. Ook in andere, niet-technisch georiënteerde opleidingen, worden stages en praktijkprojecten in bedrijven, organisaties of overheden ingevoerd. De onderwijswereld zou een antwoord moeten kunnen bieden op de lokale, regionale en globale vraag van de arbeidsmarkt.

Door een vlotte leerkrachtenstroom tussen onderwijs en bedrijven kunnen beide werelden bovendien dichter naar elkaar toegroeien. Zo moeten praktijkwerkers beter kunnen instromen in het onderwijs. Ze kunnen extra expertise inbrengen in de technische opleiding. Door de anciënniteit overdraagbaar te maken en flexibele oplossingen te zoeken voor problemen met de opleidingsvereisten kunnen mensen uit de privésector aangemoedigd worden om een job in het onderwijs te vinden en viceversa. Ook kunnen

vaker gastdocenten uit de bedrijfswereld uitgenodigd worden. Tevens kunnen mensen hun loopbaan in het bedrijfsleven combineren met het beroep van leerkracht.

Een goede samenwerking met bedrijven moet aangevuld worden met een totaalvisie op onderwijs.

Alle jongeren krijgen tijdens hun studie een stageplaats

Jongeren krijgen tijdens hun studie een garantie op een stageplaats, doen ervaring op en schuiven relatief gemakkelijk door naar de arbeidsmarkt. In Belgische bedrijven ligt het aantal stageplaatsen voor studenten en scholieren op een structureel laag niveau. We leggen Belgische bedrijven op om te investeren in hun eigen toekomst. Bedrijven met meer dan vijftig werknemers moeten per honderd werknemers minstens een stageplaats creëren. Dat moet goed zijn voor minstens 20.000 FTE stageplaatsen. We geven voorrang aan studenten uit doelgroepen.

Een eenvoudig doelgroepenbeleid koppelen aan maatwerk voor personen met grote afstand tot de arbeidsmarkt

De lijst van arbeidsmarktmaatregelen is veel te lang. De overdracht van het doelgroepenbeleid van de federale naar de regionale overheden is een unieke kans om dit beleid administratief sterk te vereenvoudigen. We schaffen daarom na de overdracht het onoverzichtelijk kluwen van loonkostsubsidies af en vervangen die per doelgroep (laaggeschoolden, culturele minderheden, jongeren, ouderen, enzovoort) door één loonkostsubsidie.

Voor personen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt is een algemene ondersteuning door middel van loonkostsubsidies vaak ontoereikend, en is extra ondersteuning noodzakelijk om de overstap naar de arbeidsmarkt te maken. De beleidsmix moet worden aangevuld met elementen als bijkomende loonpremies, opleiding en begeleiding op de werkvloer en een aanpassing van de werkplek.

Voor de meest kwetsbare groepen is het belangrijk een sociaal en participatief beleid naar voor te schuiven, met voldoende middelen voor een meer gerichte begeleiding op maat in een lokale context. Het inclusiebeleid voor deze personen vertrekt vanuit een bredere visie op deelname aan de samenleving, en waardeert elke persoon in zijn capaciteiten. Via diverse vormen van werk, opleiding en vrijwilligerswerk kunnen deze mensen experimenteren en leren, en geleidelijk aan structurele drempels wegnemen.

Arbeidsmarktmaatregelen afstemmen op de conjunctuur

Voor doelgroepen waarvan de arbeidsmarktchansen sterk variëren met de conjunctuur maken we ook de overheidssturing afhankelijk van die conjunctuur. Jeugdwerkloosheid is hier een mooi voorbeeld van. Jongeren stromen snel door naar een job bij een hoogconjunctuur, maar zijn tijdens crisisperiodes de eerste slachtoffers op de arbeidsmarkt. Bij een hoge jeugdwerkloosheid hebben bedrijven en jongeren een extra duwtje in de rug nodig. Als de arbeidsmarkt goed draait, kan dat overheidsingrijpen weer op een lager pitje worden geschroefd. Daarom maken we de premies die bedrijven ontvangen bij de aanwerving van jongeren afhankelijk van de conjunctuur. De premie en/ of loonsubsidie ligt hoog bij een hoge jeugdwerkloosheid en wordt beperkt wanneer de jeugdwerkloosheid laag is. Voor doelgroepen met een structurele achterstelling op de arbeidsmarkt volgen we dit principe niet. Wie in elke situatie moeilijker in- of doorstroomt op de arbeidsmarkt heeft in elke situatie baat bij ondersteuning. Daarom blijven bijvoorbeeld laaggeschoolden ook steun genieten bij een gunstige economische wind.

Activeren van openstaande vacatures

De paradox op de arbeidsmarkt waarbij er enerzijds veel werkzoekenden geen job vinden en er anderzijds veel vacatures niet ingevuld raken, wordt op dit moment in hoofdzaak aangepakt door werkzoekenden te activeren, hen op te leiden en aan te sporen op vacatures in te gaan. Deze begeleiding kan nog beter. Maar ook een flankerend beleid is nodig, dat de vacatures activeert. Waar nodig moet de aanwervingsdrempel lager liggen en/of moeten kandidaten intensief worden begeleid tijdens een inwerkperiode.

Daarom werkt de arbeidsbemiddelaar een sluitende aanpak voor vacatures uit, analoog aan die voor werkzoekenden. De eerste vier maanden zoeken werkgevers autonoom naar kandidaten om de

openstaande functie in te vullen. Indien de vacature na vier maanden nog openstaat, worden geschikte kandidaten door de arbeidsbemiddelaar aangeboden. Ook wordt de werkgever bijgestaan in het invullen van de openstaande vacature. Blijft de vacature na een jaar nog steeds openstaan, dan zal de arbeidsbemiddelaar het bedrijf een gepaste kandidaat aanbieden die begeleid wordt en gedurende drie maanden op proef komt. Met een sluitende aanpak voor werkzoekenden én vacatures kunnen we een effectievere oplossing vinden voor knelpuntvacatures en de paradox op de arbeidsmarkt helpen oplossen.

Afstemming van de knelpuntberoepen op de reële arbeidsmigratie

Knelpuntberoepen waarvan een kwantitatief tekort bestaat op de eigen arbeidsmarkt worden opengesteld voor arbeidsmigranten van binnen en buiten Europa. Een soepele procedure met minder criteria en drempels dan momenteel het geval is, levert hiervoor arbeidskaarten af.

Deontologie voor arbeidsmigratie

Sectoren die willen ingaan op de soepele procedure, kunnen dit enkel op voorwaarde dat ze een ethisch-juridische code ontwikkelen en naleven. De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) ontwikkelde zo'n code voor proactieve rekrutering van zorgpersoneel. Deze code is een leidraad voor een deel van de Vlaamse zorgsector. Ook de bouwsector werkt actief aan zelfregulering. De overheid moet deze aanpak verplichten voor alle sectoren die met arbeidsmigranten werken.

Soepel Europees statuut voor arbeidsmigranten

Niet na vijf jaar – zoals in de huidige situatie – maar na zes maanden onafgebroken werk in een Europese lidstaat, krijgt de arbeidsmigrant een statuut van langdurige ingezete. Daarmee kan hij naar een andere lidstaat migreren, op voorwaarde dat hij er werk heeft.

Degressiviteit van werkloosheidsuitkeringen terugschroeven

De degressiviteit in de uitbetaling van werkloosheidsuitkering voor langdurig werklozen moet worden teruggeschoefd. Die maatregel heeft immers vooral een verschuiving meegebracht van de steunverlening door de RVA naar de OCMW's. De kans op armoede neemt aldus toe naarmate de werkloosheid langer duurt. Activering van werklozen naar de arbeidsmarkt of naar andere activiteiten dient te gebeuren door positieve maatregelen.

Handhaving van het stakingsrecht

Het stakingsrecht van de werknemers is een fundamenteel recht dat al te dikwijls wordt ingeperkt of onder druk gezet. Collectief onderhandelen zonder mogelijke collectieve actie komt neer op collectief bedelen. Het opleggen van dwangsommen aan stakers, na inwilliging van eenzijdige verzoekschriften aan de burgerlijke rechter, miskent dit stakingsrecht. Groen pleit voor een wettelijke regeling en, beter nog, een collectieve afspraak om het gebruik van die procedure bij stakingen uit te sluiten.

Vakbondswerking in KMO's

Het recht op een vakbondswerking in de KMO's wordt te weinig erkend en zelfs tegengewerkt. Werknemers in KMO's hebben recht op een eigen vakbondsdelegatie, eventueel in de vorm van een overkoepelende vertegenwoordiging die kan optreden voor werknemers van verschillende KMO's.

KLIMAAT, LEEFMILIEU EN GEZONDHEID

Visie

Elk mens heeft het recht om in een gezonde omgeving geboren te worden, op te groeien en te leven. Groen plaatst daarom klimaat- en milieubeleid bovenaan de agenda. Immers, duurzaamheid impliceert leefbaarheid, nu en later. Dat is de enige vorm van reële rechtvaardigheid.

Bovendien zijn de voordelen legio van een duurzame economie, waarin een hoge levenskwaliteit wordt gekoppeld aan een lage milieu-impact. Door het klimaat- en milieuvraagstuk ontstaat wereldwijd een sterke behoefte aan innovatie op vlak van producten, energie, diensten en zakenmodellen. Klimaat- en milieubeleid bovenaan de agenda plaatsen, biedt dus economische kansen. Enkel een koploperpositie zou ons land veel opleveren, zoals werkgelegenheid, meer energieonafhankelijkheid en leefbare steden en gemeenten.

DUURZAAMHEID LEVERT JOBS EN LEEFBAARHEID OP, VOOR NU EN LATER.

Vandaag verliezen we heel wat gezonde levensjaren door vervuiling. Vooral kinderen en ouderen zijn hier het slachtoffer van, zij zijn immers het meest kwetsbaar. Door de klimaatverandering en daaruit voortvloeiende droogtes en stormen worden hele samenlevingen onder druk gezet. Alleen als we de klimaatverandering een halt toeroepen, beter voorbereid zijn op het reeds gewijzigde klimaat en de blootstelling aan schadelijke stoffen terugdringen, scheppen we de randvoorwaarden voor een kwaliteitsvol leven voor iedereen.

Onze doelstelling voor klimaatbeleid is duidelijk: we moeten evolueren naar een klimaatneutrale samenleving. We weten dat we af moeten van fossiele brandstoffen als grondstof waarop onze maatschappij draait. Fossiele brandstoffen worden schaarser, duurder en minder voorspelbaar. Door het probleem naar de toekomst te verleggen, wordt het uitwerken van oplossingen steeds moeilijker en duurder. Het goede nieuws is dat er oplossingen voorhanden zijn. We kunnen de opwarming van de aarde onder de twee graden Celsius houden, zoals klimaatwetenschappers adviseren. We kunnen de uitstoot van broeikasgassen drastisch verminderen, de kaalslag van de wouden tegenhouden en onze samenleving laten draaien op hernieuwbare energie. Wat vandaag ontbreekt is de politieke wil. De durf om keuzes te maken die onze samenleving verbeteren en beveiligen. Tegen 2050 moeten we in staat zijn de uitstoot netto tot nul te beperken.

De klimaatverandering moet worden ingedijkt, maar het klimaat verandert nu al. Vlaanderen werd de voorbije jaren verhard, versteend en volgebouwd. Dat maakt ons ook kwetsbaarder voor de gevolgen van klimaatverandering. Water na hevige regenval kan moeilijk weg, waardoor het risico op overstromingen toeneemt. We moeten beleidsinstrumenten ontwikkelen om de ruimte voor water beter te bewaren en te herstellen.

Onze gezondheid moet worden beschermd tegen schadelijke stoffen die in het milieu en zo ook in het menselijk lichaam terechtkomen. Hierbij staat het voorzorgsprincipe centraal. Dat stelt dat wetenschappelijke onzekerheid nooit een excuus mag zijn om geen maatregelen te nemen. Tegen verdachte chemische stoffen vaardigt de overheid best zo snel mogelijk strenge normen uit. Bovendien is het ook economisch interessanter om in een pril stadium een duidelijk kader te scheppen, nog voor stoffen en producten alomtegenwoordig zijn in ons leven.

Kiezen voor duurzaamheid is kiezen voor rechtvaardigheid: iedereen moet van een gezond leefmilieu

kunnen genieten. Het is fundamenteel onrechtvaardig dat wie vandaag aan de verkeerde kant van de wereld woont of het financieel niet breed heeft, kwetsbaarder is voor de gevolgen van zowel klimaatverandering als vervuiling. Mensen met meer financiële middelen kunnen een groene, rustige en gezonde leefomgeving opzoeken en toch milieukosten afwentelen op de maatschappij; iemand zonder die middelen is al tevreden als hij of zij een dak boven zijn of haar hoofd heeft. Klimaatbeleid en gezondheidsnormen moeten iedereen beschermen, ongeacht het feit of hij of zij rijk of arm is. En wie de zwaarste (historische) verantwoordelijkheid draagt voor het veroorzaken van het klimaatprobleem, moet ook de zwaarste lasten dragen voor de oplossing ervan.

Vooruitstrevende milieunormen zijn daarom ook meteen een sociaal beleid. Een sterke overheid durft het voorzorgsbeginsel strikt toe te passen in de vorm van strenge normering om daarmee milieu- en gezondheidsschade te voorkomen. Wanneer de overheid ervoor zorgt dat de werkelijke milieu- en gezondheidskost van consumptie en gedrag weerspiegeld is in de kostprijs hiervan, kan iedereen goed geïnformeerde beslissingen nemen. Door de kosten op milieuschadelijk gedrag te laten stijgen, creëren we ruimte om de kosten op maatschappelijk waardevolle diensten zoals arbeid te kunnen verlagen. Waar nodig voorzien we compensaties voor kwetsbare groepen via een verlaging van andere belastingen, uitkeringen of financiële ondersteuning voor aanpassingsmaatregelen.

Het huidige klimaatbeleid getuigt onvoldoende van de urgentie die zich aandient. De nodige reductie in uitstoot van broeikasgassen dwingt ons de economie bij te sturen. Enkel op korte termijn kunnen we ons richten op boekhoudkundige maatregelen die binnen de huidige economie kunnen werken. Op lange termijn moeten we ertoe komen dat we het pad verlaten van de BBP-gestuurde-groei.

Voorstellen

ALGEMEEN KLIMAATBELEID

Een sturend en doelmatig klimaatbeleid maakt gebruik van een klimaatbegroting

Groen heeft via de zesde staatshervorming werk gemaakt van meer samenwerking op federaal niveau. Zo zetten we via een systeem van boni en mali de gewesten aan tot meer verantwoordelijkheid op vlak van de uitstootreductie van broeikasgassen in de gebouwensector. Een gewest dat het beter doet dan de uitstootdoelstellingen krijgt bijkomende middelen. Als een gewest het slechter doet, worden minder middelen ter beschikking gesteld. Aanvullend daarop pleiten we voor de opmaak van een klimaatbegroting die een limiet aan de uitstoot in elke sector (gebouwen, transport, landbouw enzovoort) stelt. De Nationale Klimaatcommissie neemt hiervoor de centrale rol op. De commissie legt vijfjaarlijkse 'koolstofbudgetten' vast voor de verschillende sectoren en overheden, die de maximale hoeveelheden broeikasgassen bepalen voor de komende vijf jaar. De klimaatbegroting wordt op een gelijkaardige manier jaarlijks opgevolgd als de gewone begroting, om vroegtijdig te kunnen bijsturen en te sanctioneren. De klimaatbegroting kan de doelmatigheid van het klimaatbeleid flink vooruit helpen. In het Verenigd Koninkrijk werd dit systeem met succes toegepast. Daar zit men al aan de tweede vijfjaarcyclus van klimaatmeerjarenbegroting.

Intern reduceren

België moet zich engageren om zijn Kyotodoelstelling maximaal intern te bereiken, dus zonder beroep te doen op de aankoop van emissierechten. Deze investeringen zorgen voor emissiereductie, verlagen de energiekost, verdienen zichzelf op enkele jaren terug en zorgen voor groene jobs en competitiviteit. Als toch gebruik wordt gemaakt van de aankoop van emissierechten, moeten een aantal principiële lijnen afgesproken worden. Een ambitieuze duurzaamheidscriteria, kwaliteitsnorm en zwarte lijst, een duidelijke invulling van het complementariteitsbeginsel en transparantie zijn hierbij essentieel.

Fossiele brandstoffen laten we ondergronds

Conventioneel gas heeft als energiedrager een rol te spelen in de transitie naar honderd procent hernieuwbare energie. De gekende hoeveelheid fossiele brandstoffen in de wereld bevat nog zo'n kleine *Goedgekeurde congresstuk Impulscongres Groen 19&20 oktober 2013*

2.800 gigaton aan CO₂. Dat is vijf keer zoveel als ons resterende 'koolstofbudget' als we de klimaatverandering willen tegenhouden. We moeten dus tachtig procent van de olie, gas en steenkoolreserves onder de grond laten. De twintig procent die we dan wel nog kunnen ontginnen, reserveren we voor conventioneel gas, bijvoorbeeld uit de Noordzee. Groen verzet zich tegen onderzoek naar de ontginning van niet-conventionele gassen, zoals schalie- en steenkoolgas. Dat houdt immers de ontwikkeling van hernieuwbare energie tegen, hetgeen de noodzakelijke transitie naar een klimaatneutrale samenleving enkel maar uitstelt en duurder maakt. Elke euro die gaat naar onderzoek naar niet-conventionele gassen, gaat niet naar hernieuwbare energie. En elke onderzoek naar dergelijke vormen van fossiele brandstoffen nieuwe generatie, is een reden om de transitie naar groene energie nog wat uit te stellen. Bovendien zijn bij ontginning van die niet-conventionele gassen de milieurisico's namelijk veel groter: grondwatervervuiling, verdroging, seismische schokken, grondverzakkingen, lawaaihinder, enzovoort. In Vlaanderen woedt de discussie over mogelijke ontginning van schaliegas en werd een vergunning verleend voor het opsporen van steenkoolgas in de Kempense ondergrond. Een Vlaamse overheid die haar verantwoordelijkheid opneemt, laat geen ontginning toe van schalie- en steenkoolgas en zet volledig in op hernieuwbare energie.

Door ingrijpende hervormingen geven we het Europees emissiehandelssysteem (ETS) een toekomst

Het Europese emissiehandelssysteem, waarbij een uitstootplafond wordt ingesteld per bedrijf en vervolgens uitstootrechten kunnen worden verhandeld, is op papier een goed instrument. Het maakt bedrijven verantwoordelijk voor hun broeikasgasuitstoot. Het spoort hen aan tot energie-efficiëntie en het biedt zekerheid voor het halen van klimaatdoelstellingen. De praktijk is vandaag anders. Door een te hoog emissieplafond en de economische crisis is CO₂-uitstoot te goedkoop geworden. Er bestaan dus teveel uitstootrechten. Bovendien zijn er tal van achterpoortjes om extra uitstootrechten aan te maken door in andere landen zogenaamde klimaatprojecten te financieren. Enkele fundamentele ingrepen zijn noodzakelijk om het ETS wel goed te laten functioneren, zodat een CO₂-prijs wordt bekomen die innovatie stimuleert. Daarom stellen we de volgende zes maatregelen voor:

- Het Europese compromis vandaag rond het bevriezen van CO₂-uitstootrechten volstaat niet. Groen vraagt dat deze rechten definitief geschrapt worden, zodat de prijs van CO₂ terug op een werkbaar niveau komt.
- Meer klimaatambitie. Door de algemene klimaatdoelstelling in Europa op te trekken van twintig procent minder broeikasgassen naar dertig en zelfs veertig procent, ontstaat meer schaarste inzake uitstootrechten.
- Het afschaffen van flexibele mechanismen om extra emissierechten van buiten Europa aan te maken. Hierdoor kunnen geen dubieuze projecten meer worden gefinancierd om zo meer te kunnen uitstoten in Europa of eigen land.
- Een minimumprijs voor CO₂ die voldoende hoog moet zijn om de noodzakelijke investeringen voor een omslag naar een koolstafarme economie mogelijk te maken. We pleiten voor een onafhankelijke Europese regulator om de minimumprijs te bepalen en te monitoren. We laten de markt voor uitstootrechten werken, maar binnen een strikt en gereguleerd kader. Bovendien worden alle rechten geveild.
- De Europese regulator houdt toezicht op de handel van emissierechten en neemt maatregelen om speculatie aan banden te leggen.
- Een kliksysteem. Hierbij worden uitstootplafonds aangepast indien we in Europa op onze doelstellingen voorlopen.

Tegen 2015 moet blijken of een ingrijpende hervorming van het emissiehandelsysteem echt wordt doorgevoerd. Als blijkt dat dit niet het geval is, dient Groen samen met andere groene partijen in Europa en de wereld, opnieuw aan te dringen op het systeem van CO₂/energie - heffingen.

Belasting op de bruto toegevoegde koolstof (btk) en een CO₂-importheffing stimuleren duurzaamheid binnen en buiten Europa

Ook voor alle andere sectoren die dus niet onder de Europese emissiehandel vallen, zoals kleine bedrijven, landbouw, gebouwen en transport, bepleiten we een Europese aanpak en regelgeving. We schuiven een belasting op de bruto toegevoegde koolstof (btk) naar voor, naar analogie met de btw. Bij de belasting op de bruto toegevoegde koolstof wordt in iedere productiestap de extra CO₂-uitstoot belast.

Daardoor ontstaat bij elke stap van de keten een stimulans om het product met minder broeikasgasuitstoot te produceren. Om de hoogte van de btw te kunnen bepalen, wordt in ondernemingen een koolstofboekhouding bijhouden. Daarin staat onder meer hoeveel brandstof de onderneming gebruikt.

Er is ook een invoerheffing nodig voor producten die van buiten Europa op een oneerlijke manier de concurrentie aangaan met Europese bedrijven. Producten uit buiten-Europese productie mogen niet ontsnappen aan een prijskaartje voor het gebruik van fossiele grondstoffen en uitstoot aan broeikasgassen. Op die manier handhaven we de kansen op schone productie dicht bij huis. We verhogen zo bovendien de druk om tot duurzame wetgeving te komen in andere landen.

We boeken snelle klimaatwinst door ook te focussen op andere broeikasgassen dan CO₂

CO₂ is het belangrijkste broeikasgas en heeft ook een zeer lange verblijfstijd in de atmosfeer. Daarom moet CO₂ centraal blijven staan in een klimaatbeleid. Maar door een tweede focus te leggen op andere gassen en stoffen die het broeikasgaseffect op korte termijn versterken en kort in de atmosfeer verblijven, kan de klimaatverandering afgeremd worden. Deze categorie van gassen en stoffen heeft vaak ook een negatieve impact op de volksgezondheid. We boeken dus dubbele winst als we voldoende aandacht schenken aan die andere categorie. Black carbon (roet) is een van deze stoffen. Deze is vooral afkomstig van de uitstoot van dieselmotoren en 2-takt motoren. De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) categoriseert de uitstoot van dieselmotoren sinds juni 2012 als kankerverwekkend, hetzelfde niveau als tabak. Een ander gas is troposferische ozon, dat verantwoordelijk is voor schadelijke ozonpieken. Daarom moet ons land de internationale coalitie hieromtrent, in het kader van de United Nations Environmental Programme (UNEP), bijtreden.

Er is nood aan een duidelijk traject om ontwikkelingslanden te helpen in hun klimaatbeleid

In het zuiden zijn vele landen de gevolgen van de klimaatverandering al aan het ondergaan. Er bestaan internationale engagementen van de industrielanden om ontwikkelingslanden te ondersteunen in hun klimaatbeleid. Dat werd overeengekomen tijdens de klimaatop in Kopenhagen in 2009. België heeft zich de voorbije jaren niet gehouden aan die afspraken. Dat is onaanvaardbaar. Zowel de federale overheid als de gewesten moeten een duidelijk pad uittekenen voor deze internationale klimaatfinanciering in de periode 2013-2020. Zich houden aan eerdere afspraken is ook cruciaal om tot nieuwe engagementen te komen, zoals een internationaal bindend klimaatakkoord tegen 2015. Bovendien moeten deze middelen supplementair zijn ten opzichte van andere vormen van ontwikkelingssamenwerking. Nieuwe uitdagingen vergen nieuwe middelen. Investeringen moeten nauw worden opgevolgd en gecontroleerd om de juiste besteding van de investering te garanderen.

Innovatieve financieringsbronnen zoals een deel van de opbrengsten van de veiling van emissierechten, een financiële transactietaks, een internationale heffing op bunkerscheppen transport, een koolstoftaks,... kunnen hierbij helpen.

Naast financiële ondersteuning moeten de geïndustrialiseerde landen ontwikkelingslanden ondersteunen door technologietransfer. Om te voorkomen dat er in ontwikkelingslanden gelijkaardige beginnersfouten gemaakt worden als de geïndustrialiseerde landen, vraagt Groen ook oplossingen om export van know-how en intellectuele eigendom mogelijk te maken.

MOBILITEIT

De fiets krijgt een centrale rol in het mobiliteitsbeleid

Zowel vanuit gezondheidsperspectief, veiligheid en verkeersdruk is een verdere overschakeling naar de fiets voor korte en middellange afstanden de beste oplossing. Als we willen dat meer mensen de fiets nemen, moet fietsen veilig, comfortabel en efficiënt kunnen verlopen. Daarom wordt op alle niveau ingezet op het verbeteren van de fietsinfrastructuur door het voorzien van afgescheiden fietspaden, uitbreiding van fietspaden net, voldoende en veilige fietsenstallingen bij stations en in de steden. Er dient resoluut geïnvesteerd te worden in fietssnelwegen in de grote steden, namelijk fietspaden die zoals

autosnelwegen behandeld worden: er zijn zo weinig mogelijk kruispunten en verkeerslichten. De snelwegen worden sneeuw- en ijsvrij gehouden in de winter. Ook de ligfiets moet als nieuw (en apart) vervoermiddel erkend worden.

De elektrische fiets wordt een volwaardige schakel

Met de elektrische fiets heeft een nieuw vervoersmiddel zijn intrede gemaakt dat vooral op afstanden tot vijftien kilometer tot verduurzaming van onze mobiliteit bijdraagt. We nemen de elektrische fiets op als een volwaardige schakel in het duurzame mobiliteitsbeleid. De beste manier om dit te stimuleren is investeren in een verbeterde infrastructuur. Investerings in een kwalitatief hoogstaand fietsnetwerk zijn noodzakelijk voor zowel niet-elektrische als elektrische fietsen. Bovendien vraagt de elektrische fiets om oplaadpunten op openbare plaatsen zoals stations, bushaltes, sportcentra, scholen enz...

Stappenplan naar emissievrije stadscentra

De EU stelt voor dat er tegen 2050 geen auto's op conventionele brandstof meer in de stadscentra rijden. Groen pleit ervoor om een concreet stappenplan uit te werken met intermediaire doelstellingen zodat dit gerealiseerd wordt, liefst eerder dan in 2050.

Een mobiliteitspas bij het openbaar biedt gebruiksgemak voor de reizigers

Samen met de voetganger en de fietser blijft het openbaar vervoer een prioriteit voor het mobiliteitsbeleid van de overheid. Het bestaan van diverse openbaarvervoermaatschappijen, mag geen last zijn voor de gebruiker en overstappen bemoeilijken.

De verschillende openbaarvervoersmaatschappijen dienen intenser samen te werken om het aanbod uit te breiden en op elkaar af te stemmen. Een mobiliteitspas maakt overstappen eenvoudiger en flexibeler. Tegelijkertijd zorgt het eenduidig vervoersbewijs voor een administratieve vereenvoudiging van flexibele mobiliteitsconcepten zoals het mobiliteitsbudget. Tijdschema's en andere informatie wordt geïntegreerd en is toegankelijk via diverse kanalen (online, smartphone-app's, digitale informatieborden...). De kostprijs van de mobiliteitspas houden we zo laag mogelijk, zeker voor jongeren en andere belangrijke doelgroepen voor het openbaar vervoer.

Openbaar vervoer trekt de transitie naar zero-emissionvoertuigen op gang

Het openbaar vervoer moet een bijdrage leveren aan de verbetering van de leefbaarheid in onze steden en gemeenten. Inzetten op trams en schone bussen biedt de kans om comfort voor de reiziger te verbinden met een ambitieus luchtbeleid. Vervuilende dieselbussen zijn niet meer van deze tijd. Nochtans worden ze nog altijd aangekocht. De overheid moet maximaal inzetten op de transitie naar zero-emissionvoertuigen. Dit komt de gezondheid en leefbaarheid in onze steden en daarbuiten ten goede. Bovendien zorgt deze vorm van duurzame overheidsaankopen ervoor dat schone technologie wordt gestimuleerd en goedkoper wordt.

Daarnaast wordt ingezet op toenemende investering in het aanbod voor openbaar vervoer, aparte beddingen voor bussen en trams, vertramming van drukke buslijnen in stedelijke gebieden, het versneld uitbouwen van voorstadsnetten en betere dienstverlening en communicatie naar de reizigers. De frequentie van treinen, trams en bussen moet sterk omhoog. Uurroosters moeten verleden tijd worden, ook buiten de spits, tijdens het weekend en in de vakantieperiodes. Het versterken van het openbaar vervoer is essentieel om het aantal wagens op de weg significant te laten dalen.

Openbaar vervoer zet ook in op watergebonden vervoer

Het openbaar vervoer binnen steden en gemeenten moet de ruimte krijgen om vlot door te stromen. Maar ook het "water" dient meer benut te worden voor openbaar personenvervoer (veerdiensten, die nu systematisch afgeschaft worden, waterbussen, watertaxis).

We gaan voor betere Europese normen bij nieuwe voertuigen tegen 2020

Groen wil snel de overgang maken naar energie-efficiëntere voertuigen met een zo laag mogelijk uitstoot aan vervuilende stoffen. Door het aanscherpen van normen en die tijdig aan te kondigen, wordt technologische vooruitgang gestimuleerd. Groen pleit daarom op Europees niveau voor:

- Strengere normen op vlak van uitstoot: een uitstootnorm voor nieuwe wagens van tachtig gram CO₂ per kilometer tegen 2020. Dit komt overeen met een drieliterwagen. Dat wil zeggen dat een auto met drie liter honderd kilometer ver komt. Tegen 2025 pleiten we voor zestig gram CO₂ per kilometer, wat overeen komt met een tweeliterwagen.
- Een correcte meetmethode voor de uitstoot van voertuigen, waarbij de gemeten uitstootwaarde ook de werkelijke uitstootwaarde is
- Strengere normen op vlak van veiligheid: actieve veiligheidsvoorzieningen moeten standaard ingebouwd worden in wagens, met voorrang voor veiligheid van fietsers en voetgangers.
- Een aanpassing van de NCAP veiligheidstests waarbij de veiligheid ten opzichte van voetgangers en fietsers een belangrijk criterium wordt.

De ecoscore wordt de basis voor fiscale boni en mali

Naast normering moeten fiscale maatregelen het wagenpark duurzamer maken. Vaak ontstaat discussie over de basis waarop fiscaliteit moet worden georganiseerd: dieselwagens stoten minder CO₂ uit dan benzinewagens, maar zorgen voor meer luchtvervuiling via fijn stof en stikstofoxiden. Bovendien zijn nog andere parameters van belang, zoals de uitstoot tijdens productie, geluid, enzovoort. Er bestaat een zeer degelijke afweging hiervoor: de ecoscore. Deze score houdt niet alleen rekening met de uitstoot van broeikasgassen (50 %), maar ook met de impact op de lokale luchtkwaliteit (40 %) en zelfs met geluidsemissies (10 %). Bovendien worden de scores regelmatig geactualiseerd en op de nieuwste wetenschappelijk stand gebracht.

Nochtans wordt de ecoscore niet gebruikt voor bestaande verkeersbelastingen, zoals de belasting op inverkeerstelling. Groen pleit voor een doeltreffend en samenhangend systeem van fiscaliteit (boni en mali) voor voertuigen, waarbij de ecoscore de basis vormt.

De slimme kilometerheffing komt versneld, voor alle voertuigen en overall

Een mobiliteitsbeleid dat de auto verlaat als belangrijkste verplaatsingsmiddel en duurzame vervoerswijzen toegankelijk maakt, vraagt om instrumenten die het gedrag sturen. Het instrument bij uitstek is de slimme kilometerheffing. Deze heffing zorgt voor een eerlijkere manier om voor autogebruik te betalen. Ze creëert tegelijk middelen om in meer energie-efficiënte en minder vervuilende vervoerswijzen te investeren. De slimme kilometerheffing wordt aangerekend per afgelegde kilometer. Ze houdt rekening met het tijdstip, de plaats en is maximaal gedifferentieerd naar milieukeurmerken van het voertuig op basis van de ecoscore. Mensen krijgen daardoor de kans om rationeler om te gaan met mobiliteit. Er zal minder met de auto gereden worden, sneller gezocht worden naar alternatieven, minder in de spits gereden worden en sneller overgestapt worden naar een milieuvriendelijke wagen. Voor Groen kan deze maatregel enkel in het kader van een globale verschuiving van lasten: de lasten op arbeid worden verlaagd, die op milieuvervuiling worden verhoogd. Als een slimme kilometerheffing wordt ingevoerd, wordt de vaste jaarlijkse verkeersbelastingen afgeschaft.

Een kilometerheffing heeft ook steeds als doel om het aantal kilometers dat met de wagen gereden wordt te verminderen. De kilometerheffing past in een beleid waarbij niet wordt ingezet op de bouw van nieuwe wegen, maar op een maximaal gebruik van de bestaande capaciteit van wegen.

Bij de invoering van de slimme kilometerheffing wordt rekening gehouden met de sociale effecten. Die worden opgevangen via de mobiliteitsbudgetten.

Er wordt ook een slimme kilometerheffing ingevoerd voor motoren en bromfietsen.

Een heffingssimulatie zorgt ervoor dat mensen de juiste beslissing nemen bij de aankoop van een wagen

De slimme kilometerheffing is, net zoals andere gedragsveranderende belastingen, pas een nuttig instrument als consumenten een goede kennis hebben van de kosten op het moment dat ze een keuze maken. Daarom pleit groen ervoor om bij elke autoverkoop een verplichte belastingssimulatie mee te geven. Hierdoor heeft de koper een veel beter idee van de kosten die gepaard gaan bij het gebruik van elke wagen en zal hij makkelijker kiezen voor een milieuvriendelijke wagen.

We vormen de voordelen voor bedrijfswagens om tot een flexibel mobiliteitsbudget

Het beleid rond bedrijfswagens is niet alleen complex en chaotisch, het veroorzaakt ook hoge

maatschappelijke kosten. Omdat privékilometers met een bedrijfswagen te goedkoop zijn en zelfs goedkoper worden naarmate het aantal gereden kilometers stijgt, nemen mensen steeds vaker de bedrijfswagen voor hun privéverplaatsingen. Zo investeert de overheid miljarden euro's in een verkeersknoep die onze maatschappij ook steeds meer kost, op vlak van economie, mobiliteit, milieu en gezondheid. Daarom willen we de voordelen voor bedrijfswagens omvormen tot een flexibel mobiliteitsbudget voor werknemers. Dit belastingkrediet, dat verrekend wordt in de bedrijfsvoorheffing, is een variabel bedrag dat afhangt van de woon-werk afstand van de werknemer en dat overeenkomt met de prijs van een jaarabonnement voor het openbaar vervoer. Zij die kiezen voor de fiets of het openbaar vervoer hebben daarbovenop recht op een 'slimme keuze bonus' bovenop het variabele mobiliteitsbudget. Daardoor wordt wie overschakelt van een bedrijfswagen naar de fiets, het openbaar vervoer, autodelen, dicht bij het werk gaat wonen of dicht bij huis gaat werken, beloond. Essentieel blijft het versterken van de alternatieven voor de bedrijfswagen en de wagen in het algemeen. De overheid moet dus sterk investeren in betere en veiligere fietsverbindingen en een toegankelijk, beter en sneller openbaar vervoer.

Luchtvervuiling door wegverkeer gericht terugdringen

We halen de Europese gezondheidsnormen voor luchtkwaliteit niet. Dat geldt onder meer voor de daggrenswaarde voor fijn stof. Van alle milieufactoren zorgt de blootstelling aan fijn stof voor de grootste ziektelast en de hoogste (gezondheids-)kosten in Vlaanderen en Brussel. De jaargrenswaarde voor stikstofdioxide (NO₂) wordt in de grote agglomeraties en op veel plaatsen met druk verkeer overschreden. Ook ozonconcentraties blijven een probleem.

Daarom willen we lokale stedelijke overheden in staat stellen om lage-emissiezones (LEZ) te implementeren als onderdeel van hun luchtbeleid. Dit zijn zones waar de uitstoot verlaagd wordt door de toegang voor voertuigen te beperken. Deze beperking kan ingesteld worden op basis van verschillende criteria (bestemming, tijdstip, bepaalde milieukeurmerken). Door invoering van een LEZ wordt de levenskwaliteit voor de en mensen in die zones aanzienlijk verhoogd

Autovrije zones geven ruimte aan bewoners

Het weren van bepaalde vervuilende wagens in bepaalde zones is natuurlijk niet voldoende. Een ambitieus duurzaam mobiliteitsbeleid in steden en gemeenten streeft tegelijk naar voldoende ruimte autoluwe zones. Het openbaar domein moet opnieuw aan de bewoners worden gegeven. Veilige en rustige woonbuurten met plaats voor ontmoeting zijn een belangrijke remedie tegen eenzaamheid in een vergrijzende samenleving. Kinderen moeten terug kunnen spelen en ravotten, een speelstraat twee keer per jaar is echt niet de oplossing. Groen pleit er voor de wagens maximaal uit de woonbuurten te bannen en voor buurtbewoners alternatieve parkeerplaatsen te voorzien in parkeergebouwen aan de rand van de woonwijk.

Voor personenverkeer gaan we voluit voor efficiëntere verplaatsingswijzen

Op alle niveaus zal Groen een mobiliteitsbeleid nastreven dat openbaar vervoer, fietsers en voetgangers de centrale plaats geeft die ze verdienen in het mobiliteitsstelsel. Het beleid inzake ruimtelijke planning, stedenbouw, financiën en andere beleidsdomeinen zal mee de overgang naar een duurzaam mobiliteitssysteem mogelijk maken. Een duurzaam mobiliteitsbeleid gaat dus in de eerste plaats voor de efficiëntere verplaatsingswijzen. Er moet dan ook geïnvesteerd worden in infrastructuur voor voetgangers, fietsers en het openbaar vervoer. Energie-efficiëntie wordt vooral bereikt door het overbodig maken van verplaatsingen (via online diensten en Telewerken) en door investeringen in Collectief Vervoer (Autodelen, Openbaar Vervoer en Taxidiensten). Maar de auto behoudt wel een plek in het verkeersverhaal. Groen wil er daarom op inzetten dat het wagenpark energie-efficiënter en milieuvriendelijker wordt.

Voor de verschillende overheden, openbare besturen, bedrijfsleiders en leasingsmaatschappijen aan aanbidders van deelauto's worden gestimuleerd om via hun aankoopbeleid het goede voorbeeld te geven. Een sterkere uitbouw van deelautosystemen kan ook een belangrijke structurele steun vormen voor de verdere ontwikkeling van elektromobiliteit.

Een heroriëntering en verduurzaming van de steun in de landbouwsector is noodzakelijk

Door de effecten van de klimaatverandering komen de opbrengsten van de landbouw onder druk te staan. Een sterk klimaatbeleid komt onze voedselvoorziening ten goede. Maar de landbouw is vandaag medeveroorzaker van veel klimaatproblemen. Door stijging van de Vlaamse veestapel kennen we sinds 2009 opnieuw een stijging van de broeikasgasemissies en is er een toename van de uitstoot van fijn stof. Vandaag worden bijvoorbeeld West-Vlaamse varkens geëxporteerd naar China. Die export is in de hedendaagse markt met zijn schommelende prijzen niet houdbaar.

Groen kiest ervoor om landbouwers te steunen die kiezen voor klimaatvriendelijke bedrijven en voor meer ecologische en diervriendelijke landbouw. Op termijn moet het landbouwsysteem onafhankelijk worden van olie door de uitbouw van groene energie. Het gaat dan om zonne- en bio-energie uit reststoffen ter plekke. Biologische landbouw bijvoorbeeld – zonder pesticiden en kunstmest – levert ook een belangrijke bijdrage aan het in stand houden van de biodiversiteit op en rond het landbouwbedrijf. We kiezen ervoor boeren te ondersteunen die de transitie naar duurzame landbouw maken. Daarvoor moet het huidige beleid geheroriënteerd worden. Ondersteuning zoals voor de export van varkensvlees, de zoekkoeienpremie voor het opfokken van kalveren voor vleesproductie, investeringssteun voor nieuwe stallenbouw en het verwerken van dierlijk afval, doven uit. In de plaats komen ondersteuningsmechanismen voor duurzame en grondgebonden landbouw, bijvoorbeeld een overschakelingspremie en prijswaarborgen voor boeren die overschakelen naar biologische landbouw. Eveneens worden initiatieven van stadslandbouw en landbouw op braakliggende gronden (bv. langs spoorlijnen) financieel gestimuleerd. Ook lokaal verankerde biolandbouw verdient een stevige duw in de rug. Relatief nieuwe initiatieven als Community Supported Agriculture (CSA), stadslandbouw en zelfplukvelden brengen de transitie in praktijk en verdienen alle kansen.

Omslag naar een agro-ecologisch landbouwmodel in Europa

Omdat Groen kiest voor een resolute omslag naar een agro-ecologisch landbouwmodel moeten de Europese landbouwsubsidies gekoppeld worden aan ambitieuze duurzaamheidscriteria (teeltrotatie, bodembedekkers, groene corridors, adequaat waterbeheer, grondgebonden veeteelt, productie van proteïnerijke gewassen en bescherming van de (agro-)biodiversiteit). Door de beoogde duurzame integratie van landbouw in het natuurlijk milieu, verdwijnt hierdoor op termijn de relevantie van de twee subsidiepijlers (markt- en inkomenssteun enerzijds en steun voor plattelandontwikkeling anderzijds). We pleiten voor een betere verdeling van de subsidies. Momenteel ontvangen 80 % van de Europese begunstigden van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) slechts 20 % van de middelen. Kleinschalige landbouw moet meer steun ontvangen terwijl industriële landbouw wordt ingedijkt door het subsidieplafond te verlagen tot € 100,000 per bedrijf.

Een verminderde vleesconsumptie voor een duurzame voedsel economie

Duurzame landbouw begint bij duurzame consumptie. De productie van een vleesmaaltijd vereist een grotere hoeveelheid aan grondstoffen en energie dan de productie van een vegetarische maaltijd. Daarenboven is het geweten dat we meer vlees eten dan goed is voor onze gezondheid. De overheid stopt daarom met het promoten van vlees en begint een actieve bewustmakingscampagne voor een verminderde vleesconsumptie.

Er wordt steun verleend aan initiatieven die vegetarische voeding stimuleren, bv. een veggiedag per week.

We ijveren ervoor dat de overheid haar aankoopbeleid hierop afstemt en alle openbare instellingen met een eetgelegenheid (zoals scholen, ziekenhuizen...) steeds vegetarische alternatieven aanbieden.

Duurzame en gezonde producten worden goedkoper dan minder gezonde

Voeding beïnvloedt in belangrijke mate onze gezondheid. Ongezonde voeding verhoogt het risico op hart- en vaatziekten, de belangrijkste doodsoorzaak in Vlaanderen. Gezonde producten kopen is nochtans niet vanzelfsprekend. Mensen met een lager inkomen eten gemiddeld heel wat ongezonder, vooral omwille van de prijs. Daarom is het logisch om, net zoals voor milieufiscaliteit, minder gezonde voeding en

voedingstoffen te belasten en gezondere producten goedkoper te maken. In andere landen, zoals de Verenigde Staten (New York), Frankrijk, Finland en Hongarije werden taksen op ongezonde voedingsproducten, zoals suikerrijke frisdranken, onderzocht en ingevoerd in de strijd tegen zwaarlijvigheid bij kinderen. Groen stelt voor om dit ook voor ons land te onderzoeken.

Gezonde en duurzame voeding kan daarentegen goedkoper gemaakt worden door toepassing van een verlaagd btw-tarief. Volgens de huidige Europese regelgeving kan de btw op een product omwille van milieuvriendelijke redenen niet verlaagd worden. Groen wil dit wijzigen, zodat seizoensgebonden en lokale groenten en fruit en biologische producten van een verlaagd BTW-tarief kunnen genieten.

Verkeerslichtensysteem voor (verwerkte) voeding verhoogt het bewustzijn van de consument

Om het bewustzijn van de consument omtrent gezonde en duurzame voeding te verhogen, moet een verkeerslichtensysteem voor (verwerkte) voeding verplicht worden. Voor zout, suiker en vet krijgt elk product op de verpakking behalve de sowieso verplicht weer te geven gehalten (in %) per 100 g of per portie, ook een duidelijk zichtbare kleur (groen, oranje, rood), waarbij de kleur wordt bepaald volgens vastgelegde drempelwaarden.

We promoten lokale en seizoensgebonden producten

Om de consumenten aan te sporen voor lokale biologische producten te kiezen, verkleinen we de afstand tussen de consument en producent. Door middel van een diverse waaier aan activiteiten mikken we op een zo groot mogelijke doelgroep. Zo denken we in de eerste plaats aan voedselcoöperatieven en biomarkten waar lokale landbouwers hun producten aan een eerlijke prijs aan de man kunnen brengen. Ook voor mensen voor wie het onhaalbaar is om een biomarkt of een voedselcoöperatieve te bezoeken omwille van een drukke job voorzien we mogelijkheden. Avondmarkten en het stimuleren van verkoop op parkings langs drukke wegen zijn wat dat betreft doeltreffend. Op die manier worden bovendien heel wat onnodige autokilometers vermeden. Als overkoepelend orgaan die deze voorstellen mee kan implementeren, kiezen we voor het oprichten van een voedselraad. Deze raad kan daarnaast een adviserende rol opnemen wat betreft gezond en betaalbaar voedsel.

Promoten van lokale producten sluit niet uit dat we fairtrade-handel aan de kant schuiven. Integendeel, dit verdient eveneens blijvende promotie.

Een CO₂-label kan informeren over voedselkilometers

Om de consumenten duidelijkheid te geven over welke CO₂-impact het produceren, opslaan, verpakken en transporteren van een product heeft, stellen we een CO₂-label voor. Hierdoor komen regionale en seizoensproducten meer onder de aandacht van de consument. En voedselproducenten krijgen een bijkomende prikkel om op een zo klimaatvriendelijk mogelijke manier te werken.

We promoten lokale en seizoensgebonden producten door een overheidslabel

Om de consumenten bewust te maken van het belang van lokale/regionale en seizoensgebonden voedsel en om korte ketenlandbouw en -voedselproductie te stimuleren, stellen we een officieel overheidslabel voor dat lokale, seizoensgebonden producten certificeert op basis van duidelijke sociale, ecologische en gezondheidscriteria.

RUIMTE

Meer groen, meer veerkracht

Natuur, water en groen zijn belangrijk in een stad om de effecten van klimaatverandering op te vangen. Er moet daarom voldoende ruimte gereserveerd worden voor groenblauwe infrastructuur bij stadsontwikkelingsprojecten. Natuur kan ook geïntegreerd worden in dichte bebouwing, via groendaken, gevelgroen, voldoende parken, groene pleintjes, doordacht gebruik van bomen in straten (bv. niet zomaar in straten met aaneengesloten bebouwing wegens street canyon-effect), ... Zo'n maatregelen zorgen bovendien voor afkoeling in de stad, zuiveren de lucht van fijn stof en ze versterken de biodiversiteit in de stad. Vooral omwille van de biodiversiteit dient er gekozen te worden voor inheemse plantensoorten. We stellen voor om, naar analogie met Antwerpen met de groendaken, deze maatregelen te verplichten voor nieuwbouw en verbouwing, naargelang de aard van de verbouwing. Om mensen met lage inkomens

te ontzien voeren we hiervoor gelijktijdig een inkomensafhankelijke premie in op Vlaams niveau.

De watertoets moet bindend worden

De verharde en bebouwde oppervlakte in Vlaanderen is de laatste twintig jaar met bijna de helft toegenomen. Overstromingen bij hevige neerslag is het logische gevolg, omdat het water onvoldoende kan insijpelen in de bodem en omdat de bergingscapaciteit van de waterlopen te beperkt is. Door klimaatverandering zal het risico op overstromingen verder oplopen. Daarom is het belangrijk om de bestaande ruimte te beschermen. Nu bestaat hiervoor de watertoets. Daarbij schat de overheid die beslist over een vergunning of een plan in wat de impact is op het watersysteem. Die is echter te vrijblijvend. Groen stelt voor om de kwaliteit van de watertoets te verbeteren en die bindend te maken. Zo kan er niet worden gebouwd zonder rekening te houden met de waterhuishouding.

Watergevoelige gebieden die nog niet bebouwd zijn, moeten beschermd worden

De watertoets is een passief instrument voor waterbeleid: mogelijke actie gebeurt pas als bijvoorbeeld een aanvraag voor een vergunning wordt ingediend. In Vlaanderen ontbreekt vandaag een actief instrumentarium en de implementatie ervan, waarbij zones actief worden beschermd tegen bebouwing en verharding. In Vlaanderen is 11.000 hectare belangrijk voor het watersysteem, zoals zones die als een natuurlijke spons van water fungeren en gebieden die water kunnen bergen. Ze zijn nog onbebouwd, maar kennen echter toch een 'harde' planbestemming, zoals woon- en industriegebied. Deze gebieden moeten dringend beschermd worden, om wateroverlast te vermijden.

Maar het ontbreekt nog steeds aan juridische instrumenten en politieke actie om hier werk van te maken. In de meest vitale en kwetsbare gebieden moet bijvoorbeeld een bouwverbod ingevoerd worden. Op alle andere plaatsen buiten de watergevoelige gebieden, met inbegrip van bedrijfsterreinen, dient er gebouwd te worden op een wijze waarbij de waterhuishouding maximaal beschermd wordt.

We evolueren naar geïntegreerde beheersovereenkomsten per landbouwbedrijf

Boeren worden beloond voor de diensten die ze aan de maatschappij leveren, zoals waterberging, erosiebestrijding, biodiversiteit en landschapsonderhoud. In het bestaande systeem van de beheersovereenkomsten wordt slechts aandacht besteed per fragment, zoals water of erosie of biodiversiteit, waardoor de effecten beperkt zijn. We willen evolueren van een fragmentarisch beleid naar een geïntegreerde beheersovereenkomst per bedrijf. Deze moet aangepast zijn aan de bedrijfsvoering en regionaal ingebed. Deze aanpak verhoogt niet alleen de kans op succes om de klimaatverandering beter op te vangen, ze koppelt ook het creëren van maatschappelijke meerwaarde aan een vorm van inkomenszekerheid voor de boeren.

Inbreiding en samenhuisprojecten realiseren

Tussen nu en 2030 zijn naar schatting 330.000 extra wooneenheden nodig. Met de huidige manier van verkavelen betekent dit weer veel extra verharde oppervlakte en verlies aan biodiversiteit. Hoog tijd om het roer om te gooien! We passen daarom de wetgeving van de ruimtelijke ordening aan zodat samenhuisprojecten realiseren eenvoudig wordt. Hierbij gaat de nodige aandacht naar levenslang wonen in eigen wijk. Zo moeten er minder bijkomende plaatsen in rusthuizen gerealiseerd worden voor de vergrijzende bevolking. We moedigen de realisatie van dergelijke projecten ook financieel sterk aan en ontmoedigen de realisatie van nieuwe individuele woningen en typische verkavelingen.

GEVAARLIJKE STOFFEN EN PRODUCTEN IN ONZE LEEFOMGEVING

Gezondheidsnormen zijn toe aan een modernisering

De voorbije decennia werden wereldwijd, in Europa en in ons land normen ingevoerd om mensen te beschermen tegen schadelijke stoffen en producten. Soms met succes: de strenge normen voor afvalverbrandingsovens bijvoorbeeld hebben de uitstoot van dioxines drastisch teruggedroefd. De uitstoot van fijn stof is ook in dalende lijn, maar we halen de Europese normen niet. We stellen ook een belangrijke opwaartse trend vast: de kans op verschillende soorten kanker, onvruchtbaarheid, diabetes, obesitas en astma neemt toe. Heel wat wetenschappers zijn het erover eens dat chemische stoffen in onze leefomgeving de boosdoener zijn. Nochtans worden we dagelijks omringd door duizenden stoffen

en allerlei toepassingen, waarvan het overgrote deel onvoldoende werd getest op effecten op onze gezondheid. Er komen ook steeds nieuwe stoffen en producten bij. Een modernisering van onze normering is noodzakelijk. We stellen de volgende vijf principes voor:

- Het voorzorgsprincipe staat centraal: zodra er wetenschappelijke aanwijzingen zijn dat iets schadelijk kan zijn, moet er worden opgetreden door progressieve normering of moet een alternatief worden gevonden.
- De meeste normen gaan over uitstoot, terwijl voor de volksgezondheid de blootstelling doorslaggevend is. Voor fijn stof bestaan al Europese blootstellinglimieten, dus normen voor de lucht die mensen inademen. Bij het overschrijden van deze limieten worden landen dan beboet door Europa. Dat principe kan doorgetrokken worden naar veel andere soorten van vervuiling die de gezondheid schaden.
- Normen moeten gebaseerd zijn op de draagkracht van de meest kwetsbare groepen in onze samenleving. Kinderen bijvoorbeeld zijn extra gevoelig voor schade aan het lichaam door chemische stoffen, omdat zij in volle ontwikkeling zijn. Nu zijn product- en milieunormen vaak gebaseerd op gezonde volwassenen.
- Normen en grenswaarden moeten regelmatig worden geactualiseerd op basis van de laatste wetenschappelijke kennis. Vandaag hollen we echter de wetenschappelijke feiten achterna. Zo weten we bijvoorbeeld dat de huidige normen voor fijn stof niet voldoen. Die moeten worden bijgesteld.
- De bestaande risicobeoordeling voor (chemische) stoffen is nog altijd grotendeels gebaseerd op de analyse van elke stof afzonderlijk. Maar deze benadering is te simplistisch, veel stoffen versterken elkaar. Dat betekent een onderschatting van het risico voor onze gezondheid. Dus moeten deze versterkende effecten in rekening worden gebracht in de normering.

Deze principes zijn niet alleen van cruciaal belang voor de gezondheid van iedereen. Ze stimuleren ook technologische innovatie, zoals nieuwe en veilige producten, maar ook technieken om deze stoffen snel en betrouwbaar te onderzoeken.

Het principe van fysisch-chemische hygiëne moet ingang vinden in de maatschappij

Vandaag ontbreekt nog heel wat kennis over chemische stoffen en hun impact op de volksgezondheid. Daarom is het belangrijk om de blootstelling aan deze stoffen zo laag mogelijk te houden, zeker bij kinderen. We schuiven het principe van de fysisch-chemische hygiëne naar voor. Dit principe is vergelijkbaar met de microbiologische hygiëne die aan het begin van de 20ste eeuw werd toegepast om infectieziekten terug te dringen. De wetenschappelijke kennis over de rol van bacteriën en virussen en de ontwikkeling van geneesmiddelen zoals antibiotica, waren toen nog erg onvolledig. Net zoals nu nog leemtes bestaan in onze kennis over chemische stoffen en hun gevolgen.

Jonge kinderen verblijven een groot deel van hun tijd in kinderopvang of (kleuter)klassen. Het is van belang dat die leefomgeving zo gezond mogelijk wordt gehouden. De overheid stelt een pakket van eenvoudige richtlijnen samen voor leerkrachten en opvangers, zoals regelmatig verluchten van de klas of ruimte, voldoende poetsen en de keuze van gezonde materialen en speelgoed. Via het onderwijs kan het principe van fysisch-chemische hygiëne worden doorgegeven aan kinderen.

Een maatschappelijke toets kan inzicht bieden in hoe een samenleving zal omgaan met technologie

Als we de mens en zijn kwaliteit van leven centraal stellen, moeten we verder gaan dan onderzoeken welke gezondheidsimpact een technologie, product of stof heeft. Dan is de houding van de burger ook cruciaal. Nochtans wordt heel wat nieuwe technologie ontwikkeld en geïmplementeerd zonder kennis over het draagvlak bij de bevolking. Hiernaar peilen kan nuttige inzichten opleveren. Bijvoorbeeld welke voorwaarden burgers zouden stellen of waarom weerstand zou ontstaan. Denk aan genetisch gemodificeerde organismen of gsm-straling. Met die bevindingen kan dan rekening worden gehouden vooraleer een technologie maatschappelijk wordt uitgerold.

Groen pleit voor een onafhankelijke commissie die op vraag van het parlement een maatschappelijke toets kan organiseren. Hierbij wordt een representatieve groep mensen samengesteld die wetenschappers rond een thema kunnen ondervragen om nadien te komen tot een lijst van aanbevelingen. De commissie bezorgt vervolgens de aanbevelingen aan de bevoegde minister. Die levert vervolgens een gemotiveerde reactie af aan het parlement.